

วารสาร

เศรษฐกิจและสังคม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Office of the National Economic and Social Development Board

ท่องเที่ยวทั่วไทย สร้างรายได้ทั่วถึง

สัมภาษณ์พิเศษ

นางกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ท่องเที่ยวทั่วไทย สร้างรายได้ทั่วถึง

การเตรียมจัดทำแผนพัฒนาฯ

ฉบับที่ 12

2015
Discover Thainess

เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้จัดทำ “เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว” ขึ้น เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่พิเศษให้เป็นชุมชนต้นแบบ ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์มาตรฐาน 5 ด้านใหญ่ 28 เป้าประสงค์ ดังนี้

ด้าน1: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการอย่างยั่งยืน	
เป้าประสงค์ที่1	ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโดยชุมชน
เป้าประสงค์ที่2	ประสิทธิภาพของข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
เป้าประสงค์ที่3	ประสิทธิภาพของข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว
เป้าประสงค์ที่4	ประสิทธิภาพของกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในการพัฒนาบุคลากรในกลุ่ม
เป้าประสงค์ที่5	ประสิทธิภาพของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
เป้าประสงค์ที่6	ประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆ
เป้าประสงค์ที่ 7	ประสิทธิภาพด้านการจัดการการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน
เป้าประสงค์ที่8	ประสิทธิภาพของระบบบัญชี การเงิน
เป้าประสงค์ที่9	การให้ความสำคัญกับเยาวชน
ด้าน2: ด้านการจัดการเศรษฐกิจสังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี	
เป้าประสงค์ที่10	ประสิทธิภาพในการจัดสรรรายได้
เป้าประสงค์ที่11	ประสิทธิภาพในการส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดี
เป้าประสงค์ที่12	คุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว
เป้าประสงค์ที่13	การให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนในการท่องเที่ยว
ด้าน3: ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม	
เป้าประสงค์ที่14	คุณภาพฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว
เป้าประสงค์ที่15	ประสิทธิภาพในการเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
เป้าประสงค์ที่16	ประสิทธิภาพในการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น

ที่มา : คู่มือเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.

บทบรรณาธิการ

ปัจจุบันภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทยถือเป็นฟันเฟืองหลักในการสร้างการเติบโตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย จำนวนนักท่องเที่ยว และมูลค่าจากการท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และจัดอยู่ในลำดับต้นๆ ของโลก จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในประเทศไทย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากมหาศาล อย่างไรก็ตาม การเข้ามาของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากอาจสร้างผลกระทบต่อพัฒนาในมิติอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่ถูกคุกคาม ขณะที่ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวยังคงกระจุกตัวอยู่ในบางพื้นที่ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวของประเทศให้มีความสมดุลในทุกมิติ สร้างรายได้ให้กับทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงบนพื้นฐานจิตสำนึกของความเป็นไทย

วารสารเศรษฐกิจและสังคมฉบับนี้ จึงขอเสนอสาระเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่มุ่งเพิ่มคุณภาพการให้บริการ ส่งเสริมให้ชุมชนนำจุดเด่นที่มีอยู่มาเพิ่มมูลค่าแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานในการรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งจะนำไปสู่การกระจายรายได้อย่างทั่วถึง มีสาระที่น่าสนใจ อาทิ บทสัมภาษณ์รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในประเด็นนโยบายการท่องเที่ยววิถีไทยซึ่งเป็นนโยบายสำคัญในการขับเคลื่อนสร้างความสมดุลในการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายและทุกพื้นที่ เรื่องเด่นประจำฉบับ เรื่องท่องเที่ยวไทย สร้างรายได้ทั่วถึง นำเสนอสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของไทยในปัจจุบัน บทบาทของภาคการท่องเที่ยวในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จุดแข็งจุดอ่อน ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข และแนวโน้มการท่องเที่ยวในระยะต่อไป

ขณะที่ในส่วนของบทความประจำฉบับ นำเสนอเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติเพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทยเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการสร้างรายได้ให้กับประเทศ 2.3 ล้านล้านบาท ภายในปี 2559 แนวโน้มการก่อสร้างไทยเพื่อการท่องเที่ยวอาเซียน บทความเกี่ยวกับการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชนและประชาสังคมภายใต้ชื่อ “กลุ่มอัครเมืองน่าน” ซึ่งร่วมกันวางแผนจัดการการท่องเที่ยวเพื่อจัดการวิถีชุมชนบนฐานวัฒนธรรมโดยคนในชุมชนเป็นหลัก และเรื่องอื่นๆ ที่น่าสนใจ ซึ่งคณะผู้จัดทำหวังว่า สาระต่างๆ ของวารสารฯ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำไปประกอบการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยต่อไป

คณะที่ปรึกษา

เลขาธิการฯ

นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ

รองเลขาธิการฯ

นายประเสริฐ วัฒนศิริ

นายชาญวิทย์ อมตะมาฤชาติ

นายธนาทินทร์ พะยอม

นางสาวลดาวัลย์ คำภา

นางชุตินาฏ วงศ์สุบรรณ

นางปัทมา เรียงวิศิษฎ์สกุล

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

น.ส.พจนี อรรถโรจน์ภิญโญ

นายประพันธ์ นุสิกพันธ์

นายมนตรี บุญพาณิชย์

นายคณูชา พิทยนันท์

น.ส.สมศรี เหลืองมณีรัตน์

นายวิทยา ปันทอง

นายสุริยา จันทรกรจ่าง

นางวิลาวัลย์ ตันรัตนกุล

นางสาวจินางค์กูร โรจนันต์

บรรณาธิการบริหาร

นายวิทยา ปันทอง

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นางภาณี ชนาธิปกรณ์

กองบรรณาธิการ

น.ส.วิภา เตชะพนาคร

นางภาณี ชนาธิปกรณ์

นายอธิพงษ์ ศิริบุญเรืองโชค

นางนิสวันต์ พิษณุดำรง

นายธีระพงษ์ มาลัยทอง

น.ส.อมราวรรณ กิวกนอม

นายตฤตถ์ชัย นพคุณ

น.ส.ปกานัน วรรณนสกุล

ฝ่ายจัดการ

นายธีระพงษ์ มาลัยทอง

ฝ่ายศิลปกรรมและภาพ

นายเนาวฤกษ์ ฤทธิแปลก

ออกแบบและพิมพ์

บริษัทอเมริกันพรินต์ติ้ง จำกัด

สารบัญ

สัมภาษณ์พิเศษ

“การท่องเที่ยวที่ทั่วถึงและยั่งยืน”

โดย นางกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

2

เรื่องเด่นประจำฉบับ

ท่องเที่ยวทั่วไทย สร้างรายได้ทั่วถึง

8

บทความประจำฉบับ

• แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติ

• การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ 2.3 ล้านล้านบาท ภายในปี 2559

• การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยวอาเซียน

• อัครเมืองน่าน เครือข่ายการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรม

17 - 40

ข้อมูลชวนรู้

ถอดรหัสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

44

ความเคลื่อนไหวของ สศท.

การเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

47

ปกหน้าใบ

ข้อมูลสถิติที่น่าสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของไทย

ปกหลังใบ

ข้อมูลสถิติที่น่าสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของไทย

การท่องเที่ยวที่ทั่วถึงและยั่งยืน

สุธัมมะ ธรรมศักดิ์* นพพร วงศ์วิวัฒน์** นัฏฐพงษ์ จำปาเกิดทรัพย์***

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้รับเกียรติจากนางกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ให้เข้าพบและสัมภาษณ์ในประเด็นนโยบาย

การท่องเที่ยววิถีไทยซึ่งเป็นนโยบายสำคัญในการขับเคลื่อนสร้างสมดุลในการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายและทุกพื้นที่ การพัฒนาท่องเที่ยวให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา

ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ บทบาทของภาคีต่างๆ

รวมถึงประเด็นการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ควรให้ความสำคัญ

ในระยะยาวเพื่อเป็นกรอบทิศทางในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

(พ.ศ. 2560 - 2564) โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

ปี 2558 ปีท่องเที่ยววิถีไทย...กระจายรายได้ทั่วถึง

ท่านรัฐมนตรีกอบกาญจน์ฯ กล่าวถึงกิจกรรม “ปีท่องเที่ยววิถีไทย 2558” (2015 Discover Thainess)” ว่า กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้กำหนดให้ปี พ.ศ. 2558 เป็นปีท่องเที่ยววิถีไทยตามนโยบายของรัฐบาล วัตถุประสงค์สำคัญของแคมเปญนี้ เพื่อสร้างการรับรู้ถึงภาพลักษณ์ด้านบวกของไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสุข ความรื่นเริง ความเป็นอยู่ และมิตรไมตรีของคนไทยที่พบเห็นได้ทุกถิ่นทั่วประเทศ รวมทั้งยืนยันถึงความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ความรัก ความสามัคคี และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

*นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ **นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ ***เจ้าหน้าที่โครงการ สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา

“การจัดกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยจะมุ่งสร้างความยั่งยืนควบคู่กับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยว เป็นการส่งเสริมที่ไม่ได้เน้นปริมาณ แต่จะเน้นการท่องเที่ยวที่มี

คุณภาพ กระตุ้นให้เกิดค่าใช้จ่ายต่อหัวจากการที่นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวหรืออยู่นานมากขึ้น และนำไปสู่การกระจายรายได้ที่ทั่วถึง คือ

ไม่ใช่เฉพาะผู้ประกอบการโรงแรม สถานที่ท่องเที่ยว ร้านค้าร้านอาหารเท่านั้นที่จะได้ ส่วนอื่นๆ เช่นคนในพื้นที่จะต้องได้รับผลตอบแทนที่ดีด้วย เพราะการท่องเที่ยววิถีไทย จะไปเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวชุมชน ให้ชุมชนมาดูแลการท่องเที่ยวตามหมู่บ้าน ตำบลต่างๆ ที่มีการพัฒนา นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านความเป็นอยู่ และซื้อสินค้าต่างๆ”

ท่านรัฐมนตรีฯ กล่าวต่อถึงสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่จัดกิจกรรมปีท่องเที่ยววิถีไทยว่า เนื่องจาก

ในปี 2558 เป็นปีที่กำลังจะก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เราจะมีคู่แข่งด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เพราะหลายประเทศ เช่น มาเลเซีย เวียดนาม ใช้การท่องเที่ยวเป็นเสาหลักในการแข่งขัน ประเทศนอกกลุ่มอาเซียนเองก็ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น ไทยจำเป็นต้องสร้างจุดขายโดยดึงจุดแข็งที่มีอยู่มาใช้ นั่นคือการเน้นย้ำว่า ประเทศไทยเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ วิถีไทย (Thainess) มีความโดดเด่นในแง่ประวัติศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ นำไปสู่บรรยากาศการเดินทางท่องเที่ยวที่สนุกสนานและเบิกบานใจ รวมถึงการเปิดประสบการณ์ใหม่ๆ ของชาวต่างชาติ ทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มเดินทางซ้ำ (Re-visit) กลุ่มที่ไม่เคยรู้จักประเทศไทย (First visit)

“การท่องเที่ยววิถีไทยเป็นการตอบโต้ทั้งคนที่เคยมาเที่ยวเมืองไทยแล้ว ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเมืองไทย

ร้อยละ 60 - 70 คือ คนที่เคยมาแล้วมากกว่า 1 ครั้ง ซึ่งเขาต้องการแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลใหม่ๆ ให้คนที่เคยมาแล้วอยากกลับมาอีก หรือคนที่มาใหม่ก็จะได้เห็นความเป็นไทยมากขึ้น ซึ่งเป็นการตอบโต้ภัยการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ทำให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาเดินทางมากขึ้น จากเดิมเฉลี่ย 8 - 9 วัน เพิ่มขึ้นเป็น 9 - 10 วัน หรือ 10 - 11 วัน ค่าใช้จ่ายต่อหัวก็จะเพิ่มขึ้น”

“การโปรโมทโครงการท่องเที่ยววิถีไทย แต่ละจังหวัดมีการเตรียมการเพื่อสร้างจุดขาย และเข้ามาดูแลแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ซึ่งนอกจาก 10 เมืองใหญ่ที่เป็นเมืองหลักที่มีการสร้างมุมมองใหม่ในการท่องเที่ยว เช่น กรุงเทพฯ พัทยา ภูเก็ต กระบี่ พังงา หาดใหญ่ แล้ว ยังมี 12 จังหวัดใหม่ที่เป็นเมืองต้องห้ามพลาด ที่กระจายครบทุกภาค ได้แก่ ลำปาง น่าน เพชรบูรณ์ บุรีรัมย์ เลย ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช ราชบุรี สมุทรสงคราม ตราด และจันทบุรี เพื่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

ว่าประเทศไทย ยังมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่น่าท่องเที่ยวอีกเยอะ ทั้งเส้นทางในฝันหรือธรรมชาติสวยงามบนถนน หรือเส้นทางต่างๆ รวมถึงมีการรื้อเรียงปฏิทินท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจตลอดปี เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ ที่ตนเองสนใจได้ตลอด 12 เดือนอีกด้วย”

ท่านรัฐมนตรีฯ กล่าวต่อไปว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยไม่ใช่แค่การโปรโมท แต่จะเป็นยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นเพื่อตอบโต้ภัยพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่เน้นความสมดุลและยั่งยืน ซึ่งนอกจากการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยวโดยต่อยอดจากแหล่งเดิมที่มีอยู่และการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ๆ แล้วจะต้องเน้นการสร้างตัวตน สร้างจิตสำนึกรักความเป็นไทยให้กับคนรุ่นใหม่ กระตุ้นให้เห็นคุณค่าและอยากยกระดับสิ่งที่มีอยู่ ไม่ใช่เฉพาะนำเสนอเพียงว่า ในอดีตคนไทยใช้ชีวิตอย่างไรเท่านั้น แต่ควรนำ

เสนอวิถีชีวิตในปัจจุบันนี้ด้วย ขณะเดียวกัน การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยไม่ได้สื่อสารเฉพาะกับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติเท่านั้น แต่ยังต้องการกระตุ้นให้คนไทยเที่ยวไทยด้วย ซึ่งเป็นอีกเรื่องที่สำคัญมาก เพราะยังมีแหล่งท่องเที่ยวอีกหลายจุดที่ คนไทยเองไม่ทราบว่ามีความน่าสนใจ สวยงาม และมีคุณค่า

2020 Roadmap of Thailand ปลายทางทุกภาค ก้าวไปพร้อมกัน

การท่องเที่ยวในระยะที่ผ่านมา จะมุ่งเน้นการพัฒนา ด้านอุปสงค์ (Demand Side) อาทิ ส่งเสริมการตลาด การจูงใจนักท่องเที่ยว จนส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว

หลายแห่ง ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและวิถีชุมชน ท่านรัฐมนตรีฯ ระบุว่าต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านอุปทาน (Supply Side) ที่สมดุลควบคู่ไปด้วย โดยระยะสั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มคุณภาพการให้บริการนักท่องเที่ยว การให้บริการด้านข้อมูลและสาธารณูปโภคต่างๆ ผ่านการศึกษาถอดบทเรียนการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพจากกรณีความสำเร็จต่างๆ

ส่วนในระยะยาว เพื่อให้การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยมีความต่อเนื่อง กระทรวงการท่องเที่ยวฯ ได้จัดทำ **“แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559”** ซึ่งเป็นแผนพัฒนาระยะยาว หรือที่เรียกว่า **“2020 Roadmap of Thailand”** เป็นโรดแมปของการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดในประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน ช่วยกระจายรายได้

อย่างเท่าเทียม และช่วยสร้างสำนึกรักบ้านเกิดให้แก่คนไทย

ท่านรัฐมนตรีฯ กล่าวว่า โรดแมปนี้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จะใช้เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายเดียวกันภายใต้การทำงานในลักษณะบูรณาการ เป็นแผนที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติได้กำหนดให้มีการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพใน 8 กลุ่ม หรือ 8 คลัสเตอร์ โดยกำหนดเขตท่องเที่ยวในจังหวัดต่างๆ เป็นเขตการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยช่วงแรกจะดำเนินการจัดทำแผนใน 5 คลัสเตอร์ ได้แก่ (1) กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและภาคเหนือตอนบน (2) กลุ่มท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก (3) กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ (4) กลุ่มท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และ (5) กลุ่มท่องเที่ยวอันดามัน และเตรียมการผลักดันต่ออีก 3 คลัสเตอร์ ได้แก่ กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง กลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลกเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง

ทั้งนี้ การดำเนินงานจะเน้นการขับเคลื่อนผ่านแผน

ปฏิบัติการที่มีความสอดคล้องและต่อเนื่องกันตามบทบาทของแต่ละหน่วยงาน อาทิ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จะต้องผสมผสานแนวคิดทางการตลาดเข้ากับโรดแมปที่เน้นการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวหลักไปสู่

แหล่งท่องเที่ยวรองหรือระดับชุมชน

“ตอนนี้เราจะประสานให้ทุกฝ่ายใช้ โรดแมปนี้เป็นกรอบ อาทิ ททท. ซึ่งเน้นในการขายการตลาด เป็นการมองในภาพใหญ่ แต่การทำแผนของ ททท. จะต้องไปตามทิศทางในโรดแมป ไม่ใช่จะนึกว่าขายอะไรก็ขายกันไปแบบนั้นไม่ได้ เมื่อททท.ทำแผนเสร็จแล้ว กรมการท่องเที่ยวต้องมาอ่านแผน ของททท. แล้วแปลออกมาเป็นงาน ที่ผ่านมา ต่างฝ่ายต่างคิดการดำเนินงานจึงไม่ตรงกัน หลายเรื่องอนุมัติไปแล้วปรากฏว่าไม่สอดคล้องกัน ก็ต้องมาปรับบตามกันทีหลัง ตอนนี้ เมื่อทุกคนยอมรับในโรดแมป ททท. จะทำแผนปฏิบัติการก่อนเป็นหน่วยงานแรก ส่วนกรมการท่องเที่ยวจะยังไม่ทำอะไรจนกว่า

แผนของ ททท. จะออกมา ดังนั้น กลางปีนี้ประมาณเดือนห้า (พฤษภาคม) ททท. จะเริ่มทำแผนแล้ว พอปลายเดือนห้า ต้นเดือนหกจะทำให้กรมการท่องเที่ยวเข้าไปเอาแผนมาปรับใช้ จะได้เป็นแนวทางเดียวกัน”

ท่านรัฐมนตรีฯ ย้ำว่าความสำเร็จของการดำเนินการตามโรดแมปดังกล่าว จุดสำคัญคือการทำงานแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคีที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม โดยเฉพาะในระดับพื้นที่

“การดำเนินงานในพื้นที่ ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน รวมถึงชุมชน หมู่บ้าน เรา

จะดึงเข้ามาร่วมเพราะบทบาทและจุดเด่นของแต่ละเมืองแตกต่างกัน โดยบางเมืองมีจุดเด่นเป็นประตูทางเข้าเมือง บางเมืองมีจุดเด่นด้านอาหาร หรือทางวัฒนธรรม ซึ่งทุกอย่างมีส่วนที่จะช่วยส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของประเทศให้เติบโตขึ้นได้ บทบาทภาคเอกชนเอง จะมีคณะกรรมการที่มาจากเอกชน โดยเมื่อมีการลงพื้นที่ ครั้งหนึ่งจะมาจากคนท้องถิ่น ภาคเอกชนและประชาคมของพื้นที่ และอีกครั้งหนึ่งจะมาจากหน่วยงานภาครัฐแต่ไม่ใช่หน่วยงานของกระทรวงการท่องเที่ยวอย่างเดียว มันเกี่ยวข้องกับ 7 กระทรวง ก็ต้องให้ทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม ไม่งั้นจะบูรณาการไม่ได้ ณ ตอนนี้อยู่ในการทำอะไรก็แล้วแต่ เราจะเอาภาคเอกชนและประชาคมเข้าร่วมทุกครั้ง”

นอกจากนี้ การที่แหล่งท่องเที่ยวของไทยแต่ละแห่ง แต่ละประเภท มีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบแตกต่างกันไปและมีเป็นจำนวนมาก อาทิ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดูแลแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นอุทยานแห่งชาติ กรมศิลปากรดูแลแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน ดังนั้น จึงต้องผลักดันให้ทุกหน่วยงานยึด 2020 Roadmap of Thailand เพื่อสร้าง

ระบบการบริหารจัดการที่มีเอกภาพ

ปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยในปัจจุบัน

ท่านรัฐมนตรีฯ ให้ความเห็นว่าการขาดความต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของการดำเนินงานและการติดตามประเมินผลเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ของการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย

“ขออนุญาตยกตัวอย่าง การที่แต่ละจังหวัดเปลี่ยนตัวผู้ว่าราชการฯ บ่อย ผู้ว่าฯ ทุกคนที่เข้ามาจะมี motto ใหม่ มีเป้าหมายใหม่ ท่านหนึ่งจะขายน้ำแร่ ท่านที่ใหม่เปลี่ยนมาขายผ้า คือทุกคนต้องการมีผลงานตัวเองซึ่งส่งผลในเรื่องความต่อเนื่องในการทำงาน

ดังนั้น ต่อไปต้องไปตามโรดแมป ห้ามเปลี่ยนเป็นผลงานตัวเอง ต้องเป็น agenda ประเทศไทย ซึ่งจริงๆ ไม่ใช่เฉพาะผู้ว่าฯ นะ ลงไปเป็น อบต. ก็มีปัญหาล้ำๆ กัน หรือแม้กระทั่งเจ้ากระทรวง เจ้ากระทรวงคนถัดไปจะบอกว่า ไม่ได้...คนเก่ามีโรดแมป 2020 เดียวฉันมี 2025 มาใหม่ มันก็สะดุด เพราะฉะนั้นโรดแมปต้องศักดิ์สิทธิ์ ต้องมี continuity ทุกหน่วยงานต้องรับทราบ ไม่มีการ create ใหม่ ต้องเป็นไปตามนี้ ยกเว้น

ว่าหน่วยงานปรับหรือมีปัญหากจริงๆ ก็ค่อยว่ากัน แต่ว่าห้ามประเภททุกคนจะทำตามที่ตัวเองต้องการ”

“อีกเรื่อง ที่เป็นสิ่งสำคัญ คือเรื่องการพัฒนา วิธีการวัดผลต้องสอดคล้องกับโรดแมป ไม่ใช่ว่า create อะไรใหม่เรื่อยๆ ไม่จบ ถ้าขนาดตัวชีวิตยังเป็นการ create อะไรใหม่ตลอด ทุกคนก็ต้อง create

อะไรใหม่ตาม ไม่จันทกเข้า การประเมินนี้สำคัญนะ เหมือนเรื่องการศึกษาเนาะ ถ้าเพื่อ สมค. ยังประเมินอย่างนี้อยู่ ครูก็ต้องทำงานอย่างนี้ คือคุณไปประเมินเขาอย่างนี้ เขาก็ต้องทำ เพราะฉะนั้นในแง่ของกระทรวง เช่นกันว่า ตัวชี้วัดต้องเปลี่ยน ไม่ใช่มาดูจำนวนนักท่องเที่ยว ต้องดูคุณภาพ แต่เราก็ต้องมีวิธีให้เขาวัดได้นะ เช่น เราใช้คำว่ากระจายรายได้ อย่างนี้ เราก็ต้องดูว่าเขาจะวัดอย่างไรในเรื่องนั้น ต้องอย่าวัดว่ามีกี่ events ด้านหนึ่งเขาไม่อยากจะ event แต่คุณวัด event นี้ยังงี้ก็ต้องจัด event ไม่จันทกเข้า ไม่ได้ครับ เดี่ยวผมตก KPIs แล้วเราก็ไม่อยากจะใครตก KPIs ก็เลยกลับมาวัดด้วย events อีก เรื่องตัวชี้วัดนี้ ฝ่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปช่วยหน่อย ต้องเปลี่ยน”

ท่านรัฐมนตรีฯ ยังกล่าวต่อไปถึงข้อกังวลที่ว่าผู้ประกอบการในเมืองท่องเที่ยวหลัก อาจเห็นว่าการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดตนไปสู่พื้นที่อื่นมากขึ้น จะส่งผลกระทบต่อรายได้ลดลง เช่น แทนที่จะอยู่ภูเก็ต 10 วัน กลับถูกแบ่งไปพังงาหรือจังหวัดอื่นเพิ่ม ท่านรัฐมนตรีฯ มองว่าประเด็นนี้ก็มี ผู้ประกอบการที่ตั้งข้อสงสัย ซึ่งจะต้องมีการทำแผนร่วมกันตั้งที่กล่าวไว้ และชี้ให้เห็นว่าหากอยากจะได้เติบโตเร็วต้องพิจารณาข้อดีข้อด้อยในเชิงยุทธศาสตร์

“ยกตัวอย่างเช่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ททท. เขาบอกเลยว่า ไม่ใช่เน้นแต่การกระจายรายได้ระหว่างจังหวัด แต่ภายในจังหวัดก็มี ระหว่างอำเภอก็มี แต่จะมาโปรโมตทุกอำเภอพร้อมกันไม่ได้ เพราะฉะนั้นแล้วอย่างจังหวัดนครศรีธรรมราช ททท. บอกไว้ว่าคุณงามความดีของเขามีทุกอำเภอเลย แต่ต้องขายทะเลก่อน เพราะประเทศไทยประมาณร้อยละ 60 - 70 ของนักท่องเที่ยว จะมุ่งมาเที่ยวทะเล ดังนั้นต้องขายทะเลก่อน ต้องกีดฟัน ก็รู้ว่าภูเก็ตดีแต่อย่าเพิ่งพูด เพราะว่าหาก massage มากไป คนจะสับสน เพราะเหมือนไม่มีอะไรเลย ไม่มีอะไรเด่น พูดถึงนครศรีธรรมราช เมื่อก่อนนึกไม่ออก ดังนั้น จึงขายขนมก่อน โปรโมทโลมาสิชมพู่ แล้วมัน work เลย ขนมได้แล้วตอนนี้ภูเขาริมได้แล้ว พอคนมาแล้วก็นึกที่จะเที่ยวอย่างอื่นบ้าง เช่นอยู่สองอาทิตย์ก็นึกว่าจะไปเที่ยวที่ไหนดีในจังหวัดนครศรีธรรมราช ก็ส่งไปภูเขาริมได้นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นเข้ามาแล้ว”

“ระหว่างจังหวัดหรือระหว่างคลัสเตอร์ก็ต้องทำความเข้าใจตรงนี้เช่นกัน จังหวัดบางจังหวัดจะต้องดึงก่อน และบางทีก็ต้องมี step จะต้องกีดฟันกันเล็กน้อย แล้วทยอยกันดำเนินการ แต่ถ้าทุกคนจะเอาพร้อมกัน ไม่มีใครได้เลย อย่างอีสานก็เหมือนกัน คลัสเตอร์อีสานจะขายยาก แต่ตอนนี้ก็เหมือนกัน บุรีรัมย์ก็บุรีรัมย์ หรือจะเลยก็เลย ต้องเอาก่อนทีละจังหวัด และก็หากเลือกเลยก็เลือกเพียงสองภูมิภาคกว่านี้ก็ยังไมโปรโมทจริงๆ คุณมีสิทธิ ไม่จันทกเข้า เลยได้แล้วเดี๋ยวข้างๆ จะเริ่มได้ ซึ่งอย่างไรคงยังมีอาการบ้าง แต่ว่าด้วยแผน แล้วสุดท้ายต้องมี Top down เหมือนกันในแง่ของแผนการตลาดว่า step 1 เป็นอย่างไรแล้วค่อยไป Step 2 แล้วเดี๋ยว 3 4 5 จะตามมาเอง ต้องมองในแง่ตลาด คือมองในแง่ demand ว่าเขาต้องการอะไร”

ทิศทางภารกิจเกี่ยวโยงระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 12

ท่านรัฐมนตรีฯ ระบุว่าในระยะยาว การส่งเสริมการท่องเที่ยวยังต้องเน้นเรื่องคุณภาพและความยั่งยืน เตรียมพร้อมรับมือกับความเสี่ยงต่างๆ ที่ไม่มีใครคาดเดาได้

“คิดว่าอ้อมตะนิรันดร์กาล ที่ในหลวงท่านสอน เพราะว่าเหตุการณ์บ้านเมืองเราเอง และทั่วโลกเป็นอย่างไรที่เราเห็น ไม่มีอะไรแน่นอน ปัญหาและวิกฤติเกิดขึ้นได้เสมอ และก็จะเกิด เกิดในรูปแบบไหนก็แล้วแต่ แต่ถ้าเราสามารถทำให้การท่องเที่ยวของเรามีการบริหารความเสี่ยง ตั้งมันอยู่ในความสมดุล ไม่ใช่อิงตลาดใดตลาดหนึ่งมากเกินไป ทำยังไงให้มันสามารถดูแล พัฒนาคอน core ที่สำคัญของเราต้องอยู่อย่างยั่งยืน คือช่วงเกิดอะไรขึ้นหลายๆ อย่างมากก็ตกเล็กน้อยแต่คนต้องอยู่ได้ รายได้ไม่จำเป็นต้องขึ้นตลอด ในความเป็นจริงของชีวิตมันไม่ใช่ แต่ต่อให้รายได้ซึ่งบางครั้งมี swing บ้าง แต่คนทั้งหมดต้องอยู่ได้ เพราะฉะนั้นการท่องเที่ยวไม่ใช่แค่การสร้างรายได้ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนี่คือ ต้องเป็นการกระจายรายได้ เป็นการสร้างและพัฒนาคน ถึงจะอยู่ได้”

“ยกตัวอย่าง เช่น ตลาด ไม่ใช่อิงอยู่แต่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาประเทศไทย “ไทยเที่ยวไทย” นี้สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ตอนนี้ตลาดต่างชาติมาประเทศไทย ตลาดไทยเที่ยวไทย ตลาดอาเซียน อันนี้ถ้าเกิดลงลึกนะ ตลาดอาเซียน

เพราะฉะนั้นการเปิดอาเซียนต้องเป็น plus เรามีโครงการ weakened destinations คุกกี้ เสาร์ อาทิตย์ จงมาประเทศไทย อาจจะเที่ยว/ไม่เที่ยว คือ 3 ตลาดนี้ต้องมาค้าๆ กันอยู่ และถ้าลงลึกไปอีก อย่างคำว่าตลาดต่างชาติอย่างนี้ แน่นอนจีน เราไม่อยากพึ่งจีนมากเกินไป แต่เราปฏิเสธเขาไม่ได้ ตอนนี้รัสเซียตกลง เพราะฉะนั้น บางโรงแรมที่พึ่งแต่รัสเซียนี้เห็นเลย ที่ในหลวงท่านสอน ตายเลย เพราะคุณไม่เคยรับคนอื่น รัสเซียมาเยอะก็สบายใจ once ที่ มันมีโอกาสตกได้อยู่แล้ว”

“ดังนั้นเราต้องพยายามบริหารให้มีทั้งตลาดต่างประเทศที่ยืดหยุ่น เช่นเรากำลังไปมุ่งตลาดอินเดีย ลาตินอเมริกา ตลาดแอฟริกา ซึ่งเรากำลังจะไป road show กับกระทรวงพาณิชย์ในตลาดอินเดีย ซึ่งเขามีมาอยู่แล้ว เป็นตลาดที่ดีแบบเจียบๆ พวกนี้ spending per head ดีมาก

...คนอินเดีย ชอบมาแต่งงาน มาฮันนีมูน มาจัดประชุม ดังนั้นตรงนี้เขาชอบประเทศไทยอยู่แล้ว ทำอย่างไรให้เพิ่มขึ้นหรือตลาดไทยเที่ยวไทยนี้ ทำยังไง เรากำลังสร้างรุ่นเยาวชน ไม่ใช่มีแต่พ่อแม่ คนแก่มาเที่ยว เด็กๆ นี้ต้องมาเที่ยวเมืองไทย มองว่าเป็นเรื่องเก๋ ไม่ใช่ไม่มีเงินถึงมาเที่ยว มาเที่ยวเมืองไทยก็เก๋นะ หรืออย่างตลาดอาเซียนอย่างนี้ ก็ต้องมองแบบลึกๆ เลี้ยวมาแบบ medical มาเสริมสวย มา shopping เอาลูก

มาโรงเรียน หรืออะไรก็แล้วแต่ทำให้อาเซียน ช้ามมา บินมา ช้ามอุดร ผ่านด่าน คุณมาด้วยวิธีอะไรก็แล้วแต่ เราต้องรับให้ได้ แล้ว products นี้ไม่ใช่เน้นแต่ main city อย่างตอนนี้ 12 เมืองนี้เราจะคงอยู่อีกสัก... เดี่ยวต้องดู วัตถุประสงค์สองปี หรือถ้าอยู่ตัวมากก็สร้างอีก 10 เมืองใหม่ หรืออย่างไรก็ว่าไป”

ขณะเดียวกัน ต้องให้ความสำคัญในการทำงานในลักษณะเครือข่ายให้มากขึ้น โดยเฉพาะเครือข่ายด้านองค์ความรู้และด้านการวิจัยและพัฒนา โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับภูมิสังคม อาทิ สถาบันการท่องเที่ยวชุมชนที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สนับสนุนอยู่ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐเองต้องยึดโรดแมปที่ร่วมกันจัดทำขึ้น และทำงานอย่างสอดคล้องประสานกัน

“อย่าง สกว. เรา Link กับเขาเลยคะ ไม่ต้องเข้าไปหาใหม่ในพื้นที่ ใช้อำนาจความรู้ที่มีมาต่อยอด สร้างอะไรใหม่ๆ เอง ไม่ใช่ทุกคนต้องมีผลงานตัวเอง คือเราต้อง link อย่างที่เราไปภูเก็ตนี้เราเชิญมาเลย มีใครอีก ซึ่งหลายหน่วยเขาทำไว้อยู่แล้ว บางที่ขาดอีกไม่มาก ขาดเรื่องคมนาคม ขาดห้องน้ำ ขาดภาษา ขึ้น website ไม่เป็น อะไรอย่างนี้ มันจะขาดอยู่อีกนิดหน่อย เพราะงั้นเรา link หหมดเลย ไม่ใช่แบบเป็นผลงานฉัน ฉันก็เข้าชมชน ไม่นะ ใครทำอะไรได้ดี อย่างบางอย่างเอกชนทำได้ดี link ไปเลย อย่าไปทำแข่งกับเขา”

สรุป

ท่านรัฐมนตรีฯ ได้ย้ำเรื่องการบูรณาการในการทำงานและการประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยเฉพาะการกำหนดตัวชี้วัดต้องให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของประเทศ เพราะหากตัวชี้วัดไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หน่วยงานจะมุ่งบรรลุตัวชี้วัดมากกว่ามุ่งผลสำเร็จบนความเป็นจริงและกล่าวปิดท้ายว่า

“เราต้องทำให้คนไทยเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทยของตัวเอง ซึ่งหากประชาชนรู้สึกเช่นนี้แล้ว ก็ทำให้เกิดการอนุรักษ์ท้องถิ่นเกิดขึ้น แน่นอนย่อมจะส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยการประชาสัมพันธ์ “ท่องเที่ยววิถีไทย” เราได้ทำไปแล้วในหลายประเทศ ไม่ว่าจะเป็นที่ลอนดอน ประเทศอังกฤษ จีน ฮองกง หลายประเทศ ก็ต่างพูดกันเป็นเสียงเดียวกันว่า เราเดินมาถูกทางแล้ว นี่คือการวิญญูญาณการท่องเที่ยวของคนไทย การท่องเที่ยวไม่ใช่แค่การขายของ แต่เป็นพวกเราที่แหละที่ต้องร่วมกันเป็นเจ้าของที่ดี เราอยากให้ทุกคนร่วมกันเป็นทูตประจำเมืองไทยที่จะดูแลและต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยความอบอุ่นและไม่ตรีจิตที่ดี” ☐

เรื่องเด่น
ประจำฉบับ

โลกา จำนวนครั้งที่มิ*
อัชโก กิรดิงคไพบูลย์**
กัลย์อิธา ชุมปัญญา***

ท่องเที่ยวทั่วโลก สร้างรายได้ทั่วถึง

ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยถือเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ความงดงามของวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ผสานกับความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางสำคัญของการท่องเที่ยว และเป็นแหล่งสร้างงานสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยจำนวนมาก โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศหรือ GDP จากสาขาการท่องเที่ยวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาคบริการ มีสัดส่วนมากกว่าภาคการผลิตอื่นๆ หรือมากกว่าร้อยละ 50 ของ GDP ทั้งประเทศ ในขณะที่รายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : UNWTO) ปี 2557 แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของโลก พร้อมกับชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อเนื่องในมิติเชิงเศรษฐกิจและสังคม โดยรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวจะเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนการขยายตัวของเศรษฐกิจพร้อมกับช่วยสร้างงานทั้งในภาคการท่องเที่ยว การบริการและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังช่วยสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบคมนาคม และสาธารณสุขโมเดลต่างๆ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

สถานการณ์การท่องเที่ยวโลกและแนวโน้มในปี 2558

ภาพรวมสถานการณ์การท่องเที่ยวโลก การเติบโตอย่างมีนัยสำคัญของการท่องเที่ยวทั่วโลก ตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทในการเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่ผู้คนทั่วโลก ที่ได้เดินทางแลกเปลี่ยนตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ และยังคงช่วยลดอุปสรรคทางการค้าในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยในภาคธุรกิจ ขณะเดียวกันยังส่งเสริมการขยายตัวของการลงทุน และการจ้างงานซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยในปี 2556 การท่องเที่ยวโลกสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจกว่า 1,159 พันล้านเหรียญสหรัฐ และมีจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ 1,087 ล้านคน กล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีอิทธิพลต่ออุตสาหกรรมอื่นๆ อีกหลากหลาย อย่างไรก็ตาม ภัยพิบัติ หรืออาจได้รับผลกระทบจากภาวะต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง ภัยพิบัติ และโรคติดต่อ จึงทำให้การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับภาคการท่องเที่ยว

สถานการณ์การท่องเที่ยวและแนวโน้มของทวีปเอเชียแปซิฟิก ในปี 2556 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทาง

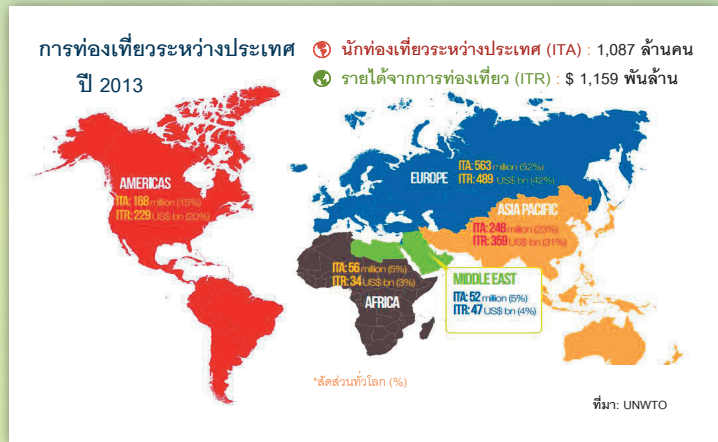
*รักษาการในตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ **นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

***นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

มาเยือน 248 ล้านคน คิดเป็นเกือบ 1 ใน 4 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลก โดยประเทศที่ได้รับความนิยมสูงสุด 3 อันดับในทวีปเอเชียแปซิฟิก ได้แก่ จีน (จำนวนนักท่องเที่ยว 56 ล้านคน) ไทย (จำนวนนักท่องเที่ยว 27 ล้านคน) และมาเลเซีย (จำนวนนักท่องเที่ยว 26 ล้านคน) ซึ่งประเทศไทยมีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ทั้งจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่ขยายตัวต่อเนื่อง และการ

ผลักดันจากทุกภาคส่วนให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญของโลกได้ในระยะเวลาอันสั้น เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ด้วยปัจจัยของนักท่องเที่ยวภายในอาเซียนที่เพิ่มขึ้น และการเติบโตของสายการบินต้นทุนต่ำ ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่เติบโตสูงที่สุดเนื่องจากมีเส้นทางการบินต้นทุนต่ำหลากหลายเส้นทาง ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้นโดยเฉพาะชาวจีนและรัสเซีย นอกจากนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศอาเซียนกำลังอยู่ในช่วงขยายตัว เช่น เมียนมาร์มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 52 จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการลดข้อจำกัดการผ่านแดนให้สะดวกยิ่งขึ้น ขณะที่กัมพูชาเพิ่มขึ้นร้อยละ 48 และสปป.ลาว เพิ่มขึ้นร้อยละ 17 โดยในปีที่ผ่านมาอาเซียนมีนักท่องเที่ยวประมาณ 149 คนต่อประชากรหนึ่งพันคนซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั่วโลก จึงเป็นสัญญาณที่ดีของการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวของทั้งประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน

การจัดอันดับ 1 ใน 10 ประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวโลก ปี 2556 โดย UNWTO

	จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศ				รายได้จากการท่องเที่ยว			
	ล้านคน		การเปลี่ยนแปลง (%)		พันล้าน US\$		การเปลี่ยนแปลง (%)	
	2555	2556*	55/54	56*/55	2555	2556*	55/54	56*/55
1 ฝรั่งเศส	83.0	-	1.8	-	126.2	139.6	9.2	10.6
2 สหรัฐอเมริกา	66.7	69.8	6.3	4.7	56.3	60.4	-6.3	7.4
3 สเปน	57.5	60.7	2.3	5.6	53.6	56.1	-2.2	4.8
4 จีน	57.7	55.7	0.3	-3.5	50.0	51.7	3.2	3.3
5 อิตาลี	46.4	47.7	0.5	2.9	43.7	51.6	13.7	18.1
6 ตุรกี	35.7	37.8	3.0	5.9	41.2	43.9	-4.2	6.6
7 เยอรมนี	30.4	31.5	7.3	3.7	33.8	42.1	24.4	24.4
8 สหราชอาณาจักร	29.3	31.2	-0.1	6.4	38.1	41.2	-1.9	8.1
9 รัสเซีย	25.7	28.4	13.5	10.2	36.2	40.6	3.3	12.1
10 ไทย	22.4	26.5	16.2	18.8	33.1	38.9	16.2	17.7

ที่มา : UNWTO Tourism Highlights 2014 Edition

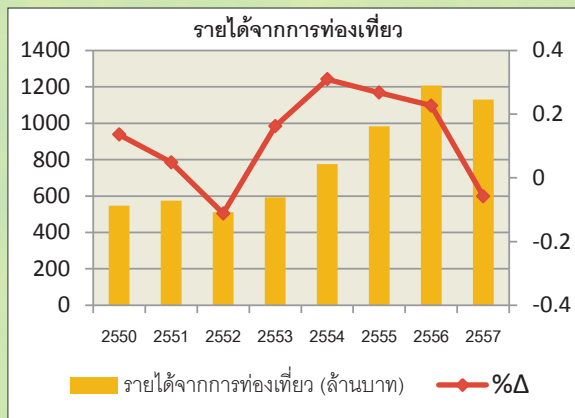
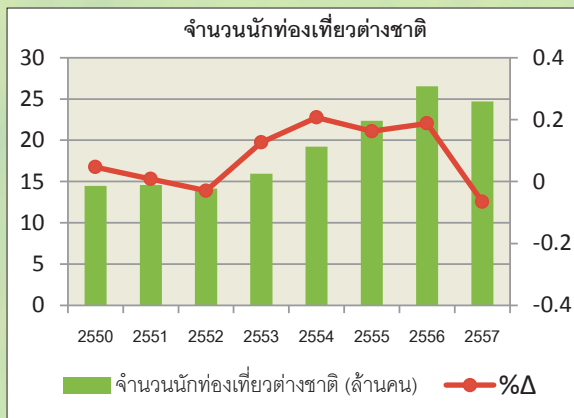
แนวโน้มการท่องเที่ยวโลก ในปี 2558 คาดว่า จะเติบโตอย่างต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา เนื่องจากผู้คน สามารถเข้าถึงการท่องเที่ยวได้สะดวกมากขึ้น มีการใช้ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการ ท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อ เป็นแผนที่ เช็คอินสนามบินหรือการเข้าพัก ค้นหาข้อมูล เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งใช้ในการซื้อสินค้าต่างๆ ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มจะให้ความสำคัญกับ เนื้อหาสาระ (Content) หรือความเป็นมาของแหล่ง ท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมกับเจ้าของพื้นที่ หรือ ชุมชน (Local Community) ผ่านรูปแบบกิจกรรมที่มี ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน อาทิ การพักโฮมสเตย์ การเรียน ทำอาหาร การศึกษาวิถีชีวิตของชุมชน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับความยั่งยืน ของภาคการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

และมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว โดยเฉพาะภาครัฐ และผู้ประกอบการ ต้อง ปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วย

สถานการณ์การท่องเที่ยวไทย

ตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ภาคการท่องเที่ยว ของไทยมีการเติบโตอย่างรวดเร็วจนกระทั่งกลายเป็น หัวใจสำคัญของการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ ซึ่งจำนวน และรายได้จากการท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี แม้ว่า ในบางช่วงจะประสบปัญหาความผันผวนทางเศรษฐกิจ เสถียรภาพทางการเมือง หรือภัยธรรมชาติ แต่ภาคการ ท่องเที่ยวก็สามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วและเป็นส่วน สำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศให้พลิกฟื้นขึ้น มาในระยะเวลาอันสั้นด้วย

สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ และรายได้จากการท่องเที่ยว พ.ศ. 2550 - 2557

ที่มา : กรมการท่องเที่ยว

ท่องเที่ยวไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จากสถิติ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ และรายได้จากการท่องเที่ยว ระหว่างปี 2550 - 2557 แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวอย่าง ต่อเนื่องของภาคการท่องเที่ยวไทย ยกเว้นในปี 2552 และ 2557 ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ทางการเมืองจึง เกิดภาวะชะงักงันในภาคการท่องเที่ยว โดยสถานการณ์

นักท่องเที่ยว ปี 2557 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด 24.7 ล้านคน หดตัวร้อยละ 6.6 สร้างรายได้ 1.13 ล้านล้านบาท หดตัวร้อยละ 5.8 จากปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลจากการลดลง ของจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นหลัก ขณะที่สถานการณ์ ท่องเที่ยวในประเทศ มีชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวภายใน ประเทศ 136 ล้านคน/ครั้ง ก่อให้เกิดรายได้ 0.68 ล้านล้านบาท

ขยายตัวประมาณร้อยละ 3 จากปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ในปี 2558 คาดว่าสถานการณ์ตลาดต่างประเทศมีแนวโน้มฟื้นตัวมากขึ้น ซึ่งอาจเกิดการขยายตัวทั้งจำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยว ประกอบกับการส่งเสริมให้ปี 2558 เป็นปีท่องเที่ยววิถีไทย จะช่วยสร้างอัตลักษณ์และนำเสนอความเป็นไทยให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ในช่วงที่เศรษฐกิจโลกอยู่ในภาวะชะลอตัวได้

ในระยะต่อไปการแข่งขันในภาคการท่องเที่ยวทั่วโลกจะมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยหลายประเทศมีการใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยวเป็นหลัก และการลดอุปสรรคและอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงมาตรการทางภาษี มาตรการด้านวีซ่า เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น อีกทั้งแนวโน้มราคาน้ำมันในตลาดโลกที่ลดลง การเติบโตของสายการบินต้นทุนต่ำ และการขยายเส้นทางบินใหม่ๆ จะส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการท่องเที่ยวทั่วโลกให้เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นการปรับตัวเพื่อให้ทันกับสถานการณ์จึงถือเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นความท้าทายสำหรับภาคการท่องเที่ยวไทยในขณะนี้ ส่วนตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติที่สำคัญของไทยในปีที่ผ่านมา ได้แก่ จีนและรัสเซีย ซึ่งเป็นตลาดหลัก ที่เข้ามาแทนที่นักท่องเที่ยวจากตะวันตกในช่วงก่อนหน้านี้ สำหรับนักท่องเที่ยวจีนกลายเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเยือนประเทศไทยสูงที่สุด มีจำนวน 4.6 ล้านคน ส่งผลต่อการขยายตัวของการท่องเที่ยวในช่วง 2 - 3 ปีที่ผ่านมาอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากอิทธิพลของภาพยนตร์เรื่อง Lost in Thailand รวมทั้งความพร้อมในด้านการอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว การเดินทาง โรงแรมและที่พัก ร้านอาหาร แหล่งการค้า รวมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวในเมืองไทยที่ยังมีความสวยงามทางธรรมชาติและ ความโดดเด่นทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจีนเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ในปี 2558 กลุ่มตลาดเป้าหมายสำคัญของไทย จะขยายตัวครอบคลุมกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก บราซิล เมียนมาร์ด้วย เนื่องจาก

ตลาดจีน สาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และอินเดีย กำลังอยู่ในช่วงฟื้นตัว หรืออาจกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยควรมีทิศทางการส่งเสริมกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยมากขึ้นด้วย

บทบาทภาคการท่องเที่ยวในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แม้ว่าภาคการท่องเที่ยวอาจมีลักษณะแตกต่างจากภาคการผลิตอื่น เช่น อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม ที่มีกระบวนการผลิตและการจ้างงานที่ชัดเจน แต่บทบาทของภาคการท่องเที่ยวมีผลกระทบเป็นวงกว้างในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบทบาทของภาคการท่องเที่ยวไม่ได้ส่งผลกระทบเพียงแค่อุตสาหกรรมนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังมีหมายถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า การอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว หรือผู้ให้บริการด้านการคมนาคม ความเชื่อมโยงดังกล่าวเป็นเครื่องยืนยันว่า ภาคการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ตั้งแต่ระดับรากฐาน (เช่น ท้องถิ่น และชุมชน) จนถึงภาพรวมของประเทศ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ ซึ่งเกี่ยวข้องกับแรงงานทุกระดับ โดยมูลค่าเศรษฐกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวปีที่ผ่านมา มีมูลค่า GDP คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 9 ของ GDP ทั่วโลก หรือประมาณ 6 พันล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งสามารถสร้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง 120 ล้านตำแหน่งงาน และทางอ้อมอีก 125 ล้านตำแหน่งงานด้วย

รากฐานสำคัญของระบบเศรษฐกิจ นอกจากนี้ บทบาทที่สำคัญของภาคการท่องเที่ยวที่มีต่อระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันคือการส่งเสริมการกระจายรายได้

ในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับภาคจนถึงระดับประเทศ ด้วยการจับจ่ายใช้สอยของ

ที่มา: Fiscaltoday ประมวลโดย สศช.

นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต อาทิ อาหาร น้ำดื่ม เสื้อผ้า บริการทางการแพทย์หรือสุขภาพ และการใช้บริการที่พัก ซึ่งจะกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่และการจ้างงาน และเกิดเป็นรายได้ที่หมุนเวียนภายในประเทศ ยกตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวต่างชาติ แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเป็นเงินบาท จากนั้นใช้บริการรถโดยสารจากสนามบินเพื่อเข้าพักที่รีสอร์ท ช้อปคอร์สท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชุมชน และซื้อของที่ระลึกจากชาวบ้านเพื่อเป็นของฝาก พร้อมทั้งเรียนรู้การทำอาหารท้องถิ่น เป็นต้น จะเห็นได้ว่า มูลค่าของเงินที่ได้จากการท่องเที่ยวจะกระจายไปสู่หน่วยต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจได้หลากหลาย ซึ่งในท้ายที่สุดรายได้เหล่านี้จะตกถึงมือของคนในประเทศจากกระบวนการที่เรียกว่า

“ผลคูณทวีของการท่องเที่ยว” (Tourism Multiplier Effect) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวจะหมุนเวียนซ้ำๆ อยู่ในระบบเศรษฐกิจ ยิ่งมีรายได้มากก็เท่ากับว่าทุกคนในประเทศล้วนได้รับประโยชน์จากการขยายตัวของการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน

การดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ การท่องเที่ยวยังเป็นรากฐานสำคัญของระบบเศรษฐกิจด้วย กล่าวคือ เมื่อการผลิตภาคอื่นๆ เช่น ภาคเกษตร หรืออุตสาหกรรมได้รับผลกระทบ การท่องเที่ยวจะเป็นตัวช่วยอุตสาหกรรมเหล่านั้นในช่วงวิกฤต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีชุมชนหรือพื้นที่ที่มีการทำอุตสาหกรรมหลักเพียงอย่างเดียว เช่น หมู่บ้านชาวประมงขนาดเล็กที่ไม่สามารถจับสัตว์น้ำได้เทียบเท่ากับเรือใหญ่ อาจร่วมมือกันในชุมชนเพื่อสร้างหมู่บ้านโฮมสเตย์ สะท้อนวิถีชีวิตชาวประมงให้นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ หรือในช่วงที่ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ หรือไม่สามารถทำการเกษตรได้ตามฤดูกาล เกษตรกรสามารถประยุกต์แนวทางการทำการเกษตรเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ อีกทางหนึ่ง ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism) ในปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวและมีจำนวนเพิ่มขึ้นทั่วประเทศ เช่น โฮมสเตย์บ้านเหล่าพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ โฮมสเตย์เกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร วังน้ำมอกโฮมสเตย์ อำเภอครีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย เป็นต้น ซึ่งประโยชน์ที่เกิดแก่ชุมชนคือการพัฒนาที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม ชุมชน และวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งชุมชนจะเป็นผู้จัดการในกรรมสิทธิ์ของชุมชน และเป็นผู้กำหนดเนื้อหาที่ต้องการจะสื่อสารกับนักท่องเที่ยวซึ่งความสัมพันธ์

ทั้งหมดจะขับเคลื่อนอย่างเป็นองค์รวม รวมทั้งจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาคนในชุมชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของถิ่นอาศัย ภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองซึ่งสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างรายได้อย่างทั่วถึงโดยที่ชุมชนเป็นผู้จัดการดูแล ในทางเดียวกัน การนำเสนอวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว ส่งผลให้คนในชุมชนรู้จักอนุรักษ์ ห่วงแหนทรัพยากรและวัฒนธรรมไม่ให้อายุหายตามกาลเวลา นำไปสู่ความยั่งยืนของความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ธรรมชาติ และการท่องเที่ยว และเป็นจุดเด่นในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทย

สำหรับประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมในภาพรวม การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศในการทำธุรกิจในประเทศไทย และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยลงทุนในธุรกิจภาคบริการมากขึ้น ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ผูกกับรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น เป็นแรงผลักดันให้เกิดอุปสงค์ผลิตภัณฑ์และบริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีของผู้ประกอบการที่ควรปรับรูปแบบกิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของ

นักท่องเที่ยว ขณะเดียวกันความพร้อมของสาธารณูปโภคที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการแข่งขัน การสร้างสนามบินนานาชาติที่เดินทางระหว่างประเทศได้สะดวก ระบบโทรคมนาคมที่ครอบคลุม โครงข่ายการเดินทางสาธารณะที่เชื่อมต่อไปยังสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความพร้อมและเป็นระบบ เป็นปัจจัยที่ต้องพัฒนาให้เกิดมาตรฐานทัดเทียมกับระดับสากล ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ และกลุ่มนักท่องเที่ยวซ้ำให้เลือกเดินทางมาเยือนประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

ศักยภาพการท่องเที่ยวไทย : จุดแข็งและจุดอ่อนของภาคการท่องเที่ยว

การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเพื่อเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของโลกนั้น การวิเคราะห์ศักยภาพโดยรวมเพื่อเข้าใจสถานะปัจจุบันของการท่องเที่ยว ทั้งจุดเด่น และจุดด้อย จะทำให้เกิดความเข้าใจ และสามารถวางแผนทางการพัฒนาในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงได้ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ หรือ SWOT Analysis ของภาคการท่องเที่ยวของไทย ได้ดังนี้

ความได้เปรียบ จุดเด่นและจุดอ่อนของภาคการท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพพบว่า ความได้เปรียบในด้านความพร้อมของภาคการท่องเที่ยวและจุดเด่นของความหลากหลาย อาทิ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Attraction) หรือแหล่งช้อปปิ้ง เป็นจุดแข็งของภาคการท่องเที่ยวซึ่งมีปัจจัยสนับสนุน เช่น ความพร้อมของระบบคมนาคมและระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานต่างๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น ประกอบกับภาครัฐยังให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบของการตลาดและการประชาสัมพันธ์ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวตลอดปี รวมทั้งดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว จึงทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การเติบโตอย่างรวดเร็วยังได้นำมาซึ่งปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะในเมืองท่องเที่ยวหลัก นอกจากนี้ ยังมีปัญหาอาชญากรรมสูงซึ่งนับว่าเป็นจุดอ่อนของภาคการท่องเที่ยวไทย ที่ได้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นในสายตานักท่องเที่ยว รวมถึงข้อจำกัดทางด้านความรู้ ความสามารถของบุคลากรภาคการท่องเที่ยว โดยเฉพาะทักษะทางภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในอนาคตด้วย เนื่องจากการแข่งขันด้านการบริการอาจไม่เพียงพอหากขาดความรู้ ความเข้าใจในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ โดยเฉพาะในระดับมาตรฐานสากล

โอกาสของภาคการท่องเที่ยวในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การใช้โอกาสจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ ความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน อาจส่งผลในเชิงบวกหากมีการประกาศใช้ ASEAN Single Visa ซึ่งไทยมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลาง (Hub) ของการคมนาคมเชื่อมโยงกับประเทศอื่นๆ รวมทั้งการเปิดเสรีภาคบริการที่จะส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในสาขาท่องเที่ยวสามารถลงทุนและทำธุรกิจในประเทศอาเซียนได้สะดวกยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันข้อตกลงอาเซียนด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว (MRAs) สร้างโอกาสในการเคลื่อนย้ายแรงงานสำหรับ 32 ตำแหน่งงานใน 2 สาขาวิชาชีพ คือ สาขาที่พัก และสาขาการเดินทาง โดยกลุ่มที่มีศักยภาพจะสามารถเลือกงานที่มีค่าตอบแทนสูงขึ้นได้ สำหรับโอกาสการเติบโตทางเศรษฐกิจ UNWTO คาดการณ์ว่าการท่องเที่ยวของอาเซียนมีโอกาสเติบโตสูง เมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ อย่างไรก็ตาม อุปสรรคของภาคการท่องเที่ยว เช่น สถานการณ์การเมืองภายใน ภัยธรรมชาติ และโรคระบาด เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขจากทุกฝ่ายอย่างทันท่วงที เพื่อเรียกความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในภาวะที่เศรษฐกิจทั่วโลกกำลังชะลอตัว การท่องเที่ยวจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะเป็นมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้ ประเทศต่างๆ จึงเร่งพัฒนา ภาคการท่องเที่ยวให้พร้อมกับการแข่งขัน ซึ่งจะเกิดทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น อนึ่ง การพึ่งพาทลาดต่างประเทศมากเกินไป เช่น

ตลาดจีน และตลาดรัสเซีย อาจส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวของไทยได้หากตลาดเหล่านี้ซบเซาหรือชะลอตัวลง

ประเด็นท้าทาย

แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในระดับโลก และสามารถสร้างรายได้จำนวนมากแก่ระบบเศรษฐกิจ

โดยรวม แต่การแข่งขันด้านการท่องเที่ยวก็มีแนวโน้มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ความท้าทายต่อบทบาทของไทยในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว จึงมีด้วยกันหลายประการ ดังนี้

- **การส่งเสริมของภาครัฐในการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว** แม้จะมีการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวชุมชน เพื่อมีส่วนร่วมช่วยในการกระจายรายได้ แต่ความนิยมของแหล่งท่องเที่ยวยังคงกระจุกตัวอยู่ในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก การท่องเที่ยวเมืองรอง และการท่องเที่ยวชุมชนจึงควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นที่รู้จัก สามารถเติบโตอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนได้

- **ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ทางการเมือง** ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งปัญหาอาชญากรรมและอุบัติเหตุทางถนน ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยว แก้ไขปัญหาให้ตรงจุดและทันที่ เพื่อให้เกิดการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวโดยเร็ว

- **ขีดความสามารถในการแข่งขันของแรงงานและบุคลากร** ในภาคการท่องเที่ยวยังมีจุดด้อยในทักษะการใช้ภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ และภาษาที่ 3 เพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ความท้าทายในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและการฝึกอบรมให้ทันการดำเนินการตามข้อตกลงอาเซียนด้าน

บุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว

- **การพัฒนาระบบคมนาคมเชื่อมโยงกับประเทศต่างๆ ในอาเซียน** อาจส่งผลต่อการรองรับนักท่องเที่ยวของไทย จึงควรดำเนินการวางแผนการรองรับเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

แนวโน้มและทิศทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต

ผลการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) สะท้อนให้เห็นว่า การท่องเที่ยวซึ่งเป็นสาขาหนึ่งในภาคบริการ มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ และนับได้ว่าเป็นสาขาที่มีศักยภาพสูง เนื่องจากปี 2556 มีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงถึง 26.55 ล้านคน ทำรายได้ให้ประเทศ 1,293.3 พันล้านบาท โดยในระยะที่ผ่านมาการขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวในหลายสิบปีสามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนมาก แต่กลับส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวที่เริ่มเสื่อมโทรม และปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมชุมชนเจ้าของพื้นที่ ประกอบกับโครงสร้างนักท่องเที่ยวยังเปลี่ยนไปจากอดีตโดยมีนักท่องเที่ยวจากเอเชียตะวันออกในสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นมาก ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่อ่อนไหวสูงต่อเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะเป็นกลุ่มที่มีความอ่อนไหวสูงแต่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพที่สำคัญต่อ

การกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวไทยให้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ ภาคการท่องเที่ยวไทยยังมีจุดแข็งหลายด้านทั้งด้านคมนาคมทางอากาศ โรงแรมและที่พัก ความคุ้มค่าของราคา และความมีอัธยาศัยดี ดังนั้น จึงควรใช้ศักยภาพความแข็งแกร่งของการท่องเที่ยวไทยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาประเทศไทย โดยทุกภาคส่วนควรตระหนักรู้ถึงการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวในระยะยาว และคำนึงถึงความ

สามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ให้มากขึ้น รวมถึงการกำหนดทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวและความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมในการลงทุนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ที่เน้นการปรับปรุงและการพัฒนาเส้นทางคมนาคม และสาธารณูปโภคพื้นฐานต่างๆ ตลอดจนมุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและพื้นที่เชื่อมโยง ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวให้พร้อมรับกับการแข่งขัน ตลอดจนมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคการท่องเที่ยว อาทิ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการประชุมและการจัดนิทรรศการต่างๆ ขณะเดียวกันการอำนวยความสะดวกในด้านกฎระเบียบ เช่น การแก้ไขมาตรการวีซ่าประเภทท่องเที่ยวหรือลดข้อจำกัดทางการค้าก็จะช่วยส่งเสริมให้ภาคการท่องเที่ยวขยายตัวเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ ความท้าทายของภาคการท่องเที่ยวจึงมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับหลายภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน สถานศึกษาและประชาชน ที่จะต้องสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งในท้ายที่สุดจะช่วยลดปัญหาความยากจนด้วยการกระจายรายได้ และเป็นปัจจัยบวกต่อเศรษฐกิจและสังคม ๒

เอกสารอ้างอิง

Gareth Jones. **These Places Would Go Belly-Up If It Wasn't For Tourism** (2015). (online) Available from www.fiscaltoday.com/places-go-belly-wasnt-tourism/

Travish Bennett. **7 Advantages of Tourism in an Economy** (2014). (online) Available from www.blog.udemy.com/advantages-of-tourism/
UNWTO. **UNWTO Annual Report 2013**

UNWTO and GTERC. **UNWTO/GTERC Annual Report on Asia Tourism Trends** (2014)

World Economic Forum. **Global Agenda Council on the Future of Travel & Tourism 2014-2016** (2014). (online) Available from www.weforum.org/content/global-agenda-council-future-travel-tourism-2014-2016

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. การท่องเที่ยวโดยชุมชน. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก http://www.cbt-i.org/index.php?ge=show_pages&gen_lang=20112012094103#.VNRnLdKUe-k

แนวทางการพัฒนา

แหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ

เพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศ

บทความ
ประจำฉบับ

โสภา จันทร์ตม์* อธิไท กิรติพงศ์ไพบูลย์** กัลย์ธิดา ชุมปัญญา***

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่กำลังอยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยวทุกระดับทั้งในและต่างประเทศ และยังตอบสนองความต้องการของตลาดท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) ซึ่งจะช่วยให้เกิดการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศและท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงได้ดำเนินการศึกษาสำรวจแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา โดยได้ทำการสำรวจพื้นที่ทั้งในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ พร้อมทั้งประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น เพื่อจัดทำเป็นรายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งจะที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติที่มีศักยภาพของประเทศในระยะต่อไป

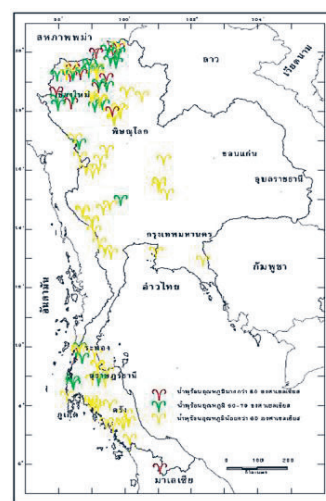
กรอบแนวคิด

รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยมุ่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและกระจายไปยังชุมชนท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยให้ความสำคัญการปรับพื้นฐานการท่องเที่ยวทั้งในเชิงโครงสร้างและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีลักษณะโดดเด่นร่วมกันหรือกลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว อาทิ กลุ่มธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม สุขภาพ และ

ความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งกลุ่มท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อาทิ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยการยกระดับมาตรฐานบริการและแหล่งท่องเที่ยว ครอบคลุมถึงบริการและแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายในทุกพื้นที่ ดังนั้นการกำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศ โดยใช้ขอบเขตหมู่บ้านน้ำพุร้อน และเมืองสปาต้นแบบ เป็นปัจจัยในการกำหนดแนวทางการพัฒนา จำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เชื่อมโยงความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งผู้ประกอบการ ผู้กำหนดนโยบาย ประชาสังคม และประชาชน โดยทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนอย่างบูรณาการ เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

แหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติในประเทศไทย

“น้ำพุร้อน” เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มีน้ำร้อนไหลขึ้นมาจากใต้ผิวดินแสดงให้เห็นว่าภายในโลกยังคงมีความร้อนอยู่ จึงเป็นแหล่งพลังงานรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำมาพัฒนาใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ อาทิ ผลิตกระแสไฟฟ้า ใช้โรงงานอุตสาหกรรม

แผนที่น้ำพุร้อนธรรมชาติ

* รักษาการใบตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ ** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

*** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

หรือภาคการเกษตร อีกทั้งยังพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ได้อีกด้วย ปัจจุบันกรมทรัพยากรธรณีสำรวจพบแหล่งน้ำพุร้อนทั้งหมด 118 แห่ง กระจายอยู่ใน 29 จังหวัดของประเทศไทย มีอุณหภูมิตั้งแต่ 40 - 100 องศาเซลเซียส มีแร่ธาตุไม่ต่ำกว่า 50 ชนิด ทั้งที่เป็นทั้งประโยชน์และเป็นโทษต่อร่างกาย กระจายอยู่ใน

ทุกภูมิภาคทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยเฉพาะ ในภาคเหนือมีบ่อน้ำพุร้อนมากที่สุด และเป็นน้ำพุร้อนที่ให้ ความร้อนสูงกว่าบ่อน้ำพุร้อนในภาคอื่นๆ โดยบางบ่อร้อนมาก จนฟุ้งทะเลสูงเป็นลำขึ้นไปในอากาศ เช่น น้ำพุร้อนฝาง และ น้ำพุร้อนสันกำแพง นอกจากนี้ น้ำพุร้อนยังพาเอาโคลนใต้ดิน ขึ้นมาด้วยเรียกว่าฟูโคลน

จำนวนแหล่งน้ำพุร้อนจำแนกตามภูมิภาค

ภาค	จำนวน (แห่ง)	จังหวัด	สัดส่วน (ร้อยละ)
ภาคเหนือ	66	เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน สุโขทัย ตาก เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี	55.9
ภาคกลาง	16	กำแพงเพชร ลพบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ชลบุรี และจันทบุรี	13.6
ภาคใต้	36	ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พังงา กระบี่ ตรัง พัทลุง สตูล และ ยะลา	30.5
รวม	118	29 จังหวัด	100.0

ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี

แหล่งน้ำพุร้อนในประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือ โดยมีจำนวน 66 แห่ง กระจายอยู่ใน 11 จังหวัด หรือคิดเป็นร้อยละ 55.9 ของแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศไทย รองลงมา ได้แก่ ภาคใต้ 36 แห่ง ใน 10 จังหวัด (ร้อยละ 30.5) และภาคกลาง 16 แห่ง ใน 8 จังหวัด (ร้อยละ 13.6) ตามลำดับ ทั้งนี้ สามารถจำแนกแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติได้เป็น 2 กลุ่ม ตามศักยภาพการบริหารจัดการ ได้แก่

1. แหล่งน้ำพุร้อนในเขตอุทยานแห่งชาติหรือพื้นที่อนุรักษ์ (Natural Hot Spring Park) บริหารจัดการโดยภาครัฐ ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง แต่ได้รับการออกแบบพัฒนาอย่างมีข้อจำกัดด้านการอนุรักษ์ สภาพพื้นที่จึงมีความกลมกลืนกับธรรมชาติ เป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่

ชื่นชอบธรรมชาติและการอนุรักษ์ ตัวอย่างเช่น บ่อน้ำพุร้อนฝาง ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยผ้าห่มปก จังหวัดเชียงใหม่ และบ่อน้ำพุร้อนแจ้ซ้อน ในอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง เป็นต้น

2. แหล่งน้ำพุร้อนที่มีกิจกรรมเชิงธุรกิจ บริหารจัดการโดยภาคเอกชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพหลายแห่ง ส่วนใหญ่อยู่ในความดูแลของภาคเอกชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถเข้าถึงได้สะดวก น้ำแร่ร้อนมีคุณภาพ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเชิงธุรกิจที่หลากหลายได้ เช่น รีสอร์ท และสปา เพื่อสุขภาพ รวมทั้งสามารถนำน้ำแร่มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวได้ ซึ่งจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและสร้างรายได้ให้กับชุมชนและท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น น้ำพุร้อน

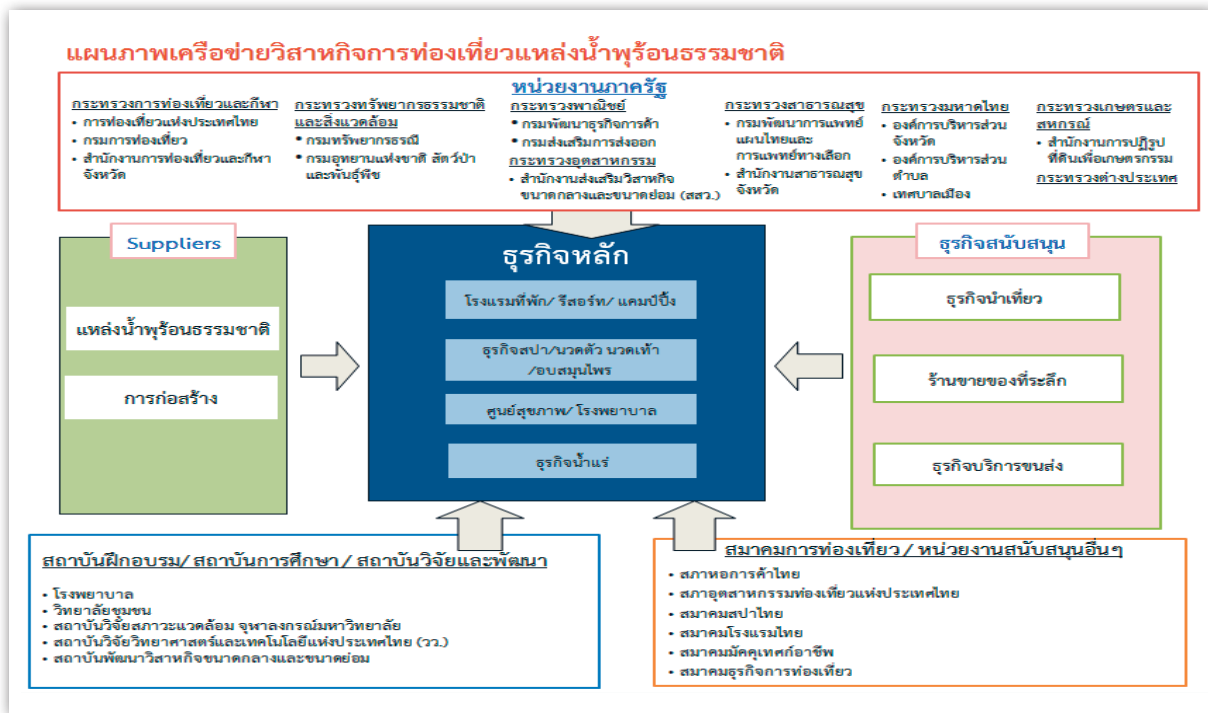
โป่งพระบาท จังหวัดเชียงราย น้ำพุร้อนดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ น้ำพุร้อนรักษะวาริน จังหวัดระนอง เป็นต้น

การพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศไทย

แหล่งน้ำพุร้อนหลายแห่งในประเทศไทยได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งจะช่วยสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับคนและชุมชนในท้องถิ่น รวมทั้งสร้างความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ ตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ โดยมีธุรกิจหลัก คือ โรงแรมที่พัก ธุรกิจสปา ศูนย์สุขภาพ โรงพยาบาล และผลิตภัณฑ์จากน้ำแร่ และธุรกิจสนับสนุน คือ บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหารของที่ระลึก และการบริการขนส่ง ซึ่งการพัฒนาที่เหมาะสมนั้นจะต้องพัฒนาทั้งระบบ กล่าวคือ ต้องพัฒนาไปด้วยกันทั้งในส่วนของธุรกิจและส่วนที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงอื่นๆ ภายใต้การดำเนินงานร่วมกันของทุกภาคส่วน

เครือข่ายวิสาหกิจการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในการประเมินสถานภาพของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติของไทยนั้น จะนำหลักการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอก หรือ SWOT Analysis มาใช้ เพื่อศึกษาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค อันเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการกำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติของประเทศ โดยผลการวิเคราะห์มีดังนี้

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> • แหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติของไทยเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณภาพ และมีความหลากหลายขององค์ประกอบทางเคมีซึ่งมีประโยชน์ต่อร่างกาย • โครงข่ายคมนาคมขนส่งเส้นทางถนนมีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติส่วนมากได้ • มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่น่าสนใจและมีศักยภาพในการเสริมสร้างโครงข่ายการท่องเที่ยวให้สมบูรณ์ได้ มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งทางธรรมชาติ การผจญภัย ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และการจับจ่ายใช้สอย ทำให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวในวงกว้าง โดยกิจกรรมการท่องเที่ยว อาทิ งานเทศกาลประเพณี เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติอย่างมาก • ภาคเอกชนและผู้ประกอบการแหล่งน้ำพุร้อนมีความพร้อมที่จะลงทุนและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ เช่น ธุรกิจสปา ธุรกิจเครื่องสำอางค์ (สเปรย์น้ำแร่) ธุรกิจนวดไทยเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนเป็นต้น • มีความสามารถในการแข่งขันด้านราคาสูง เนื่องจากค่าใช้จ่ายบริการในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนค่อนข้างถูก โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ของภาครัฐหรือในเขตพื้นที่อุทยาน 	<ul style="list-style-type: none"> • ขาดการวิเคราะห์คุณสมบัติของน้ำแร่ร้อนในเชิงลึก • ขาดระบบสาธารณสุขที่เข้าถึงแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ • แหล่งน้ำพุร้อนส่วนมากอยู่ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ ทำให้มีข้อจำกัดในการพัฒนาเชิงธุรกิจ และมีปัญหาทางด้านพิพาทพื้นที่ • ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่ได้มาตรฐาน แหล่งน้ำพุร้อนแต่ละแห่งขาดเอกลักษณ์ซึ่งไม่สามารถสร้างจุดขายได้ • ขาดการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) และการให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งน้ำพุร้อนทั้งในเชิงสุขภาพและในเชิงธรณีวิทยา • ขาดการทำการตลาด (Marketing) และการประชาสัมพันธ์ • ขาดการตั้งกลไกเฉพาะเพื่อบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ • ผู้ครอบครองแหล่งน้ำพุร้อน ขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งน้ำพุร้อนในการสร้างประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจ • ขาดผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบ วางผังสถาปัตยกรรม โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ การดูแลภูมิทัศน์โดยรอบ รวมถึงการรักษาจุดกำเนิดน้ำพุร้อน • ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและน้ำพุร้อนที่สามารถแนะนำนักท่องเที่ยวได้ • ภาคเอกชนในพื้นที่ขาดการประสานความร่วมมือระหว่างกันอย่างจริงจัง เนื่องจากข้อจำกัดทางธุรกิจ รวมทั้งภาครัฐยังไม่มี การประสานความร่วมมือกับภาคเอกชน ท้องถิ่นและชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> • กระแสความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพขยายตัวมากขึ้น รวมถึงตลาดการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว (Long Stay) ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือมีความโดดเด่นและขยายตัวเพิ่มขึ้น • ภาครัฐดำเนินนโยบายเร่งด่วนด้านการท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ตามค่าถดถอยนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ณ วันที่ 12 กันยายน 2557 ซึ่งสอดคล้องและเอื้อต่อการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ และผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจากวิถีชีวิตชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสอีโบล่าในทวีปแอฟริกา ภาวะเศรษฐกิจรัสเซีย การเติบโตของเศรษฐกิจยุโรปที่ไม่สมดุล ปัญหาด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว อาจกระทบต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว • เจ้าหน้าที่ภาครัฐปฏิบัติงานในพื้นที่เปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงานและการประสานงานกับทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนในพื้นที่

นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังได้ทำการสำรวจแหล่ง

ท่องเที่ยวร้อนที่มีศักยภาพทั้งที่ได้รับการพัฒนาแล้วและยังไม่ได้การพัฒนาในพื้นที่ของภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ประกอบด้วย ภาคใต้ 3 จังหวัด ได้แก่ ระนอง พังงา และ กระบี่ เมื่อวันที่ 15 - 18 กุมภาพันธ์ 2557 ภาคกลาง 2 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี และราชบุรี เมื่อวันที่ 9 - 10 เมษายน

2557 และภาคเหนือ 3 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ และลำปาง เมื่อวันที่ 3 - 6 มิถุนายน 2557 ตามลำดับ พร้อมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่เกี่ยวกับสถานการณ์ท่องเที่ยว หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกแหล่งน้ำพุร้อนที่มีศักยภาพ และข้อเสนอแหล่งท่องเที่ยวร้อนที่เป็น “หมู่บ้านน้ำพุร้อน” และ “เมืองสปาต้นแบบ” โดยสรุปผลการสำรวจได้ดังนี้

หลักเกณฑ์การกำหนด “หมู่บ้านน้ำพุร้อน” และ “เมืองสปาต้นแบบ”

1. การกำหนด “หมู่บ้านน้ำพุร้อนต้นแบบ” โดยพิจารณาทั้งปัจจัยภายใน ได้แก่ การวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพน้ำแร่และการนำน้ำแร่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำเลที่ตั้งที่เข้าถึงสะดวก การวางแผน การบริหารจัดการด้านการตลาด ด้านมาตรฐาน และความปลอดภัย รวมทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ และ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง แหล่งท่องเที่ยวร้อนเชื่อมโยง การมีส่วนร่วมของท้องถิ่น และการเชื่อมโยงกับธุรกิจภาคบริการด้านสุขภาพอื่นๆ

2. การกำหนด “เมืองสปาต้นแบบ” โดยพิจารณาปัจจัยต่างๆ ได้แก่ (1) เป็นเมืองหรือมีส่วนหนึ่งของเมืองเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการบำบัดรักษา มีศักยภาพในการดูแลรักษาสุขภาพแบบองค์รวม โดยใช้ธรรมชาติเป็นตัวเยียวยา ทำให้เกิดความสมดุลทั้งทางร่างกายและจิตใจ (2) มีคุณลักษณะของเมืองสปาซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่มีสุขภาพดี (3) มีสภาพภูมิอากาศเชิงนิเวศ (4) มีการพัฒนาเมืองสปาที่ได้รับความร่วมมือและการบูรณาการจากทุกภาคส่วน ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่น และ (5) มีมาตรฐานการให้บริการสปาด้านความสะอาดและปลอดภัยต่อสุขภาพอนามัยของผู้รับบริการ

แหล่งท่องเที่ยวร้อนที่มีศักยภาพ “หมู่บ้านน้ำพุร้อน”

(1) น้ำพุร้อน รมณีย์ จังหวัดพังงา มีความเหมาะสมจะพัฒนาเป็น “หมู่บ้านน้ำพุร้อนต้นแบบ”

เนื่องจากมีแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติที่มีคุณภาพในการช่วยฟื้นฟูสุขภาพได้รับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในระดับหนึ่งแล้วทั้งสระน้ำ ป่อแช่เท้า และการปรับปรุงภูมิทัศน์ที่สวยงามเป็นระเบียบ โอบล้อมไปด้วยธรรมชาติและวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน ที่ตั้งของแหล่งน้ำพุร้อนอยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวหลักของจังหวัด เริ่มเป็นที่รู้จักของตลาดท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ และที่สำคัญมีการบริหารจัดการอย่างเข้มแข็งโดยเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ ซึ่งได้รับการสนับสนุนด้วยดีจากท้องถิ่น จังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

(2) น้ำพุร้อนหินดาด จังหวัดกาญจนบุรี มีความเหมาะสมจะพัฒนาเป็น “หมู่บ้านน้ำพุร้อนต้นแบบ” เนื่องจากเป็นแหล่งน้ำพุร้อนที่มีคุณภาพในการฟื้นฟูสุขภาพ และมี

จุดเด่นของบ่อน้ำร้อนที่ตั้งคู่ขนานกับลำธารน้ำเย็น ซึ่งตามหลักการแช่น้ำร้อนที่ถูกวิธีต้องมีการสลับอุณหภูมิเพื่อสร้างความสมดุลแก่ร่างกาย นอกจากนี้ ยังอยู่ท่ามกลางธรรมชาติของป่าไม้และแหล่งประวัติศาสตร์ (ค่ายทหารของญี่ปุ่น) อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวของจังหวัด มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และมีโรงแรมที่พักในบริเวณใกล้เคียง จึงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งหากได้รับการออกแบบและบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ จะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สำคัญของจังหวัดอีกแห่งหนึ่ง

แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนที่มีศักยภาพ

“เมืองสปาต้นแบบ”

(1) อำเภอเมือง

จังหวัดระนอง เหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นเมืองสปาต้นแบบ เนื่องจากมีแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติที่บริสุทธิ์

และหลากหลาย สามารถนำมาใช้

ในการบำบัด ฟันฟู และเสริมสร้างสุขภาพ ตรงตามกระแสนความต้องการของตลาดท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดและกลุ่มจังหวัด ที่ต้องการจะพัฒนาให้เป็นเมืองสุขภาพหรือเมืองน่าอยู่ มีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน มีธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง มีภาคเอกชนที่พร้อมจะลงทุน และมีชุมชนและท้องถิ่นพร้อมให้การสนับสนุน

(2) อำเภอลองท่อม จังหวัด

กระบี่ ควรได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองสปาต้นแบบ เนื่องจากเป็น

อำเภอที่มีบ่อน้ำพุร้อนหรือน้ำแร่ธรรมชาติที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงในระดับโลก มีทั้งน้ำพุร้อนธรรมชาติ น้ำตกร้อน โคลนร้อน หาดทรายร้อน และน้ำพุร้อนเค็ม มีพืชพรรณสมุนไพรไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้าชุมชน ที่จะนำมาพัฒนาต่อยอดเชื่อมโยงเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน ภาครัฐและ

ภาคเอกชนให้การสนับสนุนการพัฒนา

(3) อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นเมืองสปาต้นแบบ เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์รายล้อมไปด้วยภูมิทัศน์ทางธรรมชาติที่สวยงาม โอบล้อมไปด้วยป่า น้ำและภูเขา สภาพอากาศบริสุทธิ์และมีปริมาณโอโซนติดอันดับโลก มีแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนที่มีศักยภาพและมีน้ำแร่ธรรมชาติที่มีคุณภาพสามารถใช้ในการอุปโภค บริโภคและช่วยฟื้นฟูบำบัดสุขภาพได้ เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว รวมทั้งทำเลที่ตั้งมีความเหมาะสม โดยอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ เป็นจังหวัดทางผ่านที่เชื่อมไปสู่จังหวัดท่องเที่ยวอื่น เช่น จังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น และเชื่อมต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ได้ นอกจากนี้ ภาคเอกชนยังมีความพร้อมที่จะลงทุนและพร้อมที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเชิงสุขภาพในพื้นที่ด้วย

(4) อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาและผลักดันให้เป็นเมืองสปาต้นแบบ เนื่องจากที่ตั้งของแหล่งน้ำพุร้อนแจ้ซ้อนอยู่ในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน มีพรรณไม้หลากหลายชนิด มีความหลากหลายทางกายภาพ มีทั้งน้ำพุร้อนที่เป็นเอกลักษณ์ น้ำตก ลำธาร ภูเขา ประกอบกับ

มีการพัฒนาปรับสภาพพื้นที่อย่างเหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงทำให้แหล่งน้ำพุร้อนได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักในวงกว้าง โดยได้รับการสนับสนุนจากจังหวัดและกลุ่มจังหวัดในการพัฒนาแหล่งน้ำร้อนอย่างต่อเนื่อง

(5) อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

มีศักยภาพและเหมาะสมที่จะพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นเมืองสปาต้นแบบ เนื่องจากมีความพร้อมด้านภูมิทัศน์และทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย โอบล้อมไปด้วยธรรมชาติ พร้อมทั้งได้รับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวแล้วทั้งสระน้ำ บ่อแช่เท้า

ห้องอาบน้ำแร่ รวมทั้งมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมธุรกิจเกี่ยวเนื่อง อาทิ นวดแผนไทย และผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ

จากผลการสำรวจศึกษาและประเมินศักยภาพแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติในพื้นที่ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ภายใต้กรอบแนวคิด “หมู่บ้านน้ำพุร้อน และเมืองสปา” โดยใช้เขตตำบลที่มีแหล่งน้ำพุร้อนเป็นแนวเขตการบริหารจัดการ “หมู่บ้านน้ำพุร้อน” และเขตอำเภอเป็นแนวเขต “เมืองสปา” เพื่อกำหนดขอบเขตการศึกษานั้น สามารถคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติที่มีศักยภาพและความพร้อมที่จะพัฒนาเป็นหมู่บ้านน้ำพุร้อน 2 แห่ง และเมืองสปาต้นแบบ 5 แห่ง และได้มีข้อเสนอแนะเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติต่อไป

ในการนี้ การกำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแบบองค์รวม การพัฒนาภาคการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติ โดยเฉพาะการจัดตั้งกลไกเฉพาะเพื่อบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งการผลักดันให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่ โดยคำนึงถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและมีการใช้สอยประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวในระยะยาวต่อไป โดย สคช. มีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

ข้อเสนอแนวทางการพัฒนา

1. การพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนในเขตอุทยานแห่งชาติหรือพื้นที่อนุรักษ์ (Natural Hot Spring Park) โดย

(1) พัฒนาส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติที่มีจุดขาย/จุดเด่นในการใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมสุขภาพและมีการออกแบบพัฒนาที่สอดคล้องกับธรรมชาติ รวมถึงการบริการ ความสะอาด และความปลอดภัยที่ได้มาตรฐาน (2) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ โดยจัดให้มีระบบจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว โดยการจองล่วงหน้าและการจัดกิจกรรมในลักษณะของ Package ที่ส่งเสริมสุขภาพเพื่อส่งเสริมโปรแกรมทัวร์ล่วงหน้า (3) รักษาสภาพแวดล้อมให้มากที่สุด รักษาจุดกำเนิดน้ำพุร้อน รวมถึงควบคุมผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อความยั่งยืนของการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ (4) พัฒนาโครงข่ายการเดินทางที่มีประสิทธิภาพ โดยให้การสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ (5) สร้างความร่วมมือในทุกภาคส่วนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาร่วมกัน และ (6) สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยวพุร้อน โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนที่มีกิจกรรม

เชิงธุรกิจ โดย (1) ส่งเสริมการพัฒนาเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธุรกิจที่มีความหลากหลาย เช่น รีสอร์ท ศูนย์สุขภาพ และสปา เป็นต้น (2) คงคุณค่าความเป็นแหล่งธรรมชาติและมีการใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับคุณภาพน้ำแร่ร้อน (3) ส่งเสริมธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อกระจายรายได้และผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

(4) พัฒนามาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน และพัฒนาคุณภาพบุคลากร และการบริการต่อเนื่องจากน้ำพุร้อนที่ได้มาตรฐาน (5) ให้ทุกภาคส่วนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และ (6) ทำการตลาดและการประชาสัมพันธ์ โดยภาครัฐต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการตลาดทั้งในและต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เมื่อกำหนดเขต “เมืองสปาต้นแบบ” และ “หมู่บ้านน้ำพุร้อนต้นแบบ” ได้แล้ว ควรดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศ ดังนี้

1. วิเคราะห์และประเมินคุณสมบัติของน้ำพุร้อนในห้องปฏิบัติการ (Laboratory) โดยให้พัฒนาระบบตรวจสอบและวิเคราะห์คุณสมบัติน้ำพุร้อนของไทยโดยสถาบันที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ ซึ่งภาครัฐอาจอาศัยความร่วมมือ/ความช่วยเหลือทางวิชาการจากรัฐบาล/หน่วยงานต่างประเทศ และให้ดำเนินการเพื่อใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับคุณสมบัติของน้ำพุร้อนในแต่ละแห่ง รวมทั้งพัฒนาและปรับปรุงภูมิสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

2. กำหนดรูปแบบและกลไกการบริหารจัดการระดับพื้นที่/จังหวัด/ประเทศ เพื่อให้การพัฒนาเกิดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชื่อมโยงเชิงพาณิชย์ เช่น การยกระดับทักษะและองค์ความรู้ของบุคลากรและผู้ประกอบการให้สอดคล้องกับการบริหารพื้นที่เป้าหมาย การส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในพื้นที่เชื่อมโยงกิจกรรมต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการตลาดทั้งในและต่างประเทศ การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเชื่อมโยงภายในกลุ่มจังหวัดและภาคอื่นๆ โดยอาศัยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติและการขับเคลื่อนธุรกิจต่อเนื่องเชื่อมโยงธุรกิจเชิงสุขภาพจากน้ำพุร้อน เป็นต้น

กลไกการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

1. สนับสนุนให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็น

หน่วยงานภาพหลักร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงมหาดไทย ในการดำเนินโครงการตามแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศ ทั้งในระดับภาพรวมและรายพื้นที่ที่มีความเหมาะสม

2. สนับสนุนให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเป็นการเฉพาะเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการพัฒนา ประสานการขับเคลื่อน รวมถึงติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ครอบคลุมทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ดังนี้

2.1 ระดับนโยบาย โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการจากส่วนกลาง โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา เพื่อวางแผนยกระดับมาตรฐานแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติให้เป็นเมืองสปา

2.2 ระดับพื้นที่ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาในระดับเขตพื้นที่หรือเขตอำเภอ ที่มีภาคีการพัฒนาาร่วมเป็นกรรมการเพื่อดำเนินการผลักดันและขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ โดยเน้นบทบาทการบูรณาการแผนการปฏิบัติระหว่างท้องถิ่น ชุมชน ได้แก่ ชุมชน ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว นักวิจัย สถาบันการศึกษา และผู้แทนจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น

บทบาทภาคีการพัฒนา

การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชน ผู้ประกอบการ นักวิจัย สถาบันการศึกษา เพื่อบูรณาการการทำงานให้เชื่อมโยงทุกระดับและทุกกลุ่มเป้าหมายจะเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยได้กำหนดบทบาทไว้ดังนี้

1. หน่วยงานส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันการศึกษา สมาคมธุรกิจเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

มีหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อน ธรรมชาติของประเทศร่วมกับหน่วยงานระดับพื้นที่ โดยควร ประเมินสถานภาพและศักยภาพแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ ทั่วประเทศเพื่อจัดลำดับความสำคัญ พัฒนาระบบตรวจสอบ และวิเคราะห์คุณสมบัติน้ำพุร้อนไทย และศึกษาออกแบบ การใช้ประโยชน์ให้สอดคล้อง/เหมาะสมกับคุณสมบัติและ มาตรฐานของแหล่งน้ำพุร้อนต้นแบบ

2. หน่วยงานส่วนภูมิภาค ในระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด มีสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเป็นหน่วยงาน ประสานระหว่างหน่วยงานในระดับจังหวัด และรับนโยบาย จากส่วนกลางเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนของ ประเทศ

3. หน่วยงานส่วนท้องถิ่น โดยองค์การบริหารส่วน จังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ในการ ดำเนินภารกิจด้านพัฒนา อนุรักษ์ พื้นฟู และบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในพื้นที่ รวมทั้งกำหนดกิจกรรม และสร้างสรรค์กิจกรรมในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ในแหล่งน้ำพุร้อน

4. ผู้ประกอบการ/ภาคเอกชน ต้องคำนึงถึงความ รับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน ผู้รับบริการ ไม่ทำลายคุณค่าทาง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม มีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและ เป็นธรรมในการประกอบธุรกิจ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริการ และกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกับรัฐ

5. ประชาชนและชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการ บำรุงรักษาทรัพยากร แบ่งปันความรู้และแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ระหว่างชุมชน ตลอดจนติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

6. สถาบันการศึกษา/หน่วยงานวิจัยและพัฒนา โดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่จะเป็นแหล่งเผยแพร่แนวคิด ในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว หลักการให้บริการ การนำ นวัตกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนวิธีการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สำคัญของประเทศ ☐

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. 2549. **คู่มือประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ**. โครงการส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health and Spa). กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2552. **โครงการศึกษา สํารวจ และจัดทำแผนพัฒนากลุ่มท่องเที่ยวน้ำพุร้อน**. รายงานฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงมหาดไทย. 2556. **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 (เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน) พ.ศ. 2557 - 2560**. สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1. เชียงใหม่.
- , 2556. **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน) พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2560**. สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2. เชียงราย.
- , 2556. **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง) พ.ศ. 2557 - 2560**. สำนักบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (OSM Andaman). ภูเก็ต.
- , 2556. **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง) พ.ศ. 2557 - 2560**. สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย. สุราษฎร์ธานี.
- มานพ รักษาสกุลวงศ์. 2544. **“น้ำพุร้อน-แหล่งพลังงานความร้อนใต้พิภพ”**. วารสารเศรษฐศาสตร์นิเวศวิทยา. กรมทรัพยากรธรณี. 3:4 [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.vcharkarn.com/vcafe/99496>
- สโมสรรักษาพุร้อนไทย. 2556. **ข้อเสนอโครงการพัฒนากิจการน้ำพุร้อนธรรมชาติในประเทศไทย พ.ศ. 2556 - 2560**. กระบี่.

การสร้างรายได้จากการ ท่องเที่ยวและบริการ

2.3 ล้านล้านบาท ภายในปี 2559

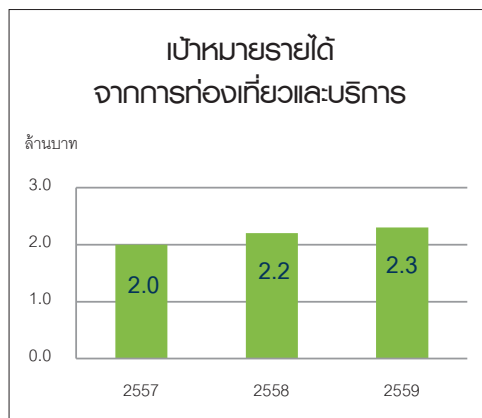
โสภา จ่านงค์รัมย์* อธิไท ภัทรพิงคไพบูลย์** กัลย์ธิดา ชุมปัญญา***

นับเป็นเวลาหลายศตวรรษแล้วที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้เติบโตขึ้นอย่างเข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกัน เห็นได้จากในช่วงที่ประเทศเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด อาทิ วิกฤตการเงินแห่งเอเชีย (2540) วิกฤติสิ้นเชื้อซัพโพร้ม (2554) และการชุมนุมทางการเมือง (2556 - 2557) ภาคบริการและการท่องเที่ยวจะเป็นภาคที่มีศักยภาพในการฟื้นตัวได้เร็วที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตร ส่วนหนึ่งเกิดจากความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวและฐานทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ทำให้ไทยเป็นจุดหมายอันดับต้นที่นักท่องเที่ยวต้องการมาเยือนเพื่อชมความงามและสัมผัสเสน่ห์ของประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม ผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระยะที่ผ่านมา ที่มุ่งเป้าหมายไปที่จำนวนนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญนั้น ได้สร้างบทเรียนบทใหญ่ให้กับประเทศจากการที่

ทรัพยากรจำนวนมากถูกใช้และทำลายไปอย่างขาดการวางแผนฟื้นฟูและอนุรักษ์ จนทำให้แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งเสื่อมโทรมลงไปอย่างน่าเสียดาย

ภาครัฐตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว และได้ดำเนินมาตรการเร่งฟื้นฟูทรัพยากรที่มีค่าของประเทศอย่างเต็มศักยภาพ พร้อมทั้งปรับทัศนคติในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาโดยได้มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ ให้ความสำคัญกับตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้กับประเทศและกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น โดยในปี 2558 ได้กำหนดเป้าหมายรายได้จำนวน 2.2 ล้านล้านบาท และในปี 2559 จำนวน 2.3 ล้านล้านบาท มุ่งส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทย สร้างมูลค่าให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศ และมีชุมชนในพื้นที่เป็นแกนหลักในการบริหารจัดการ ซึ่งจะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาและกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

* รักษาการในตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ ** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
*** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลก

การที่จะบรรลุให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้น หนึ่งในปัจจัยสำคัญ คือ การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมการณ์ที่เกี่ยวเนื่อง ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามบริบทของสังคมโลกที่มีความเป็นพลวัต การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) (2557) ได้แสดงให้เห็นว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลกจะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงหลัก 8 ประการ (8 Megatrends) อันได้แก่ โลกาภิวัตน์ สังคมสูงวัย สังคมเมือง ชีวิตดิจิทัล สุขภาพและความปลอดภัย การคมนาคมขนส่ง สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ และประชาคมอาเซียน

8 กระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ (8 Megatrends)

 <p>โลกาภิวัตน์ (Globalization)</p> <p>การเชื่อมโยงถึงกันมากขึ้นทั้งของโลกในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมจะส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องเปลี่ยนมุมมองและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว</p>	 <p>สังคมสูงวัย (Ageing Society)</p> <p>นักท่องเที่ยวสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและให้ความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันวัยแรงงานจะลดลง และอาจส่งผลกระทบต่อภาวะการขาดแคลนแรงงานในอนาคต</p>
 <p>สังคมเมือง (Urbanization)</p> <p>การขยายตัวของเมืองอาจทำให้เกิดการกลืนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตพื้นถิ่น จนทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ดั้งเดิมไป นอกจากนี้ อาจก่อให้เกิดปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอีกด้วย</p>	 <p>ชีวิตดิจิทัล (Digital Lifestyle)</p> <p>ยุคสังคมออนไลน์ที่นักท่องเที่ยวแชร์ข้อมูลได้ตลอดเวลา เน้นการใช้งานผ่านแอปพลิเคชัน จองตั๋วและที่พักทางระบบออนไลน์ รวมถึงการใช้ Big Data และระบบคราวน์ ในการวิเคราะห์ตลาด</p>
 <p>สุขภาพและความปลอดภัย (Health and Safety)</p> <p>ปัญหาโรคระบาด ความไม่ปลอดภัยในการสัญจร การก่อการร้าย และภัยพิบัติทางธรรมชาติ ล้วนเป็นความเสี่ยงที่ทำให้ต้องเตรียมรับมืออย่างรอบคอบ</p>	 <p>การคมนาคมขนส่ง (Transportation)</p> <p>ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งจะส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านความเชื่อมโยงทางการภาพและกฎระเบียบด้านคมนาคม</p>
 <p>สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ (Green and Environment)</p> <p>ธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวมีความเสี่ยงต่อการถูกทำลายหากไม่สร้างแนวคิดเชิงอนุรักษ์ให้นักท่องเที่ยว โดยปัญหาสำคัญ อาทิ น้ำเสีย ขยะ และมลพิษ</p>	 <p>ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)</p> <p>การรวมกลุ่มกันของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะสร้างเอกภาพและอัตลักษณ์ของภูมิภาคส่งผลให้เกิดเคลื่อนย้ายทุนและแรงงานอย่างเสรี</p>

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว

ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดให้ไว้ขึ้น จะต้องพัฒนาทั้งระบบ เพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ และกระจายความเจริญอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม โดยภาครัฐได้กำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการตลาด โดยให้

ความสำคัญกับตลาดท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางและใช้จ่าย โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ อาทิ กลุ่มท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กลุ่มการประชุมสัมมนา และจัดนิทรรศการนานาชาติ (MICE) กลุ่มแต่งงานและฮันนีมูน และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้วยการสร้างภาพลักษณ์โดยใช้อัตลักษณ์ของความเป็นไทย เพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยในปี 2558 รัฐบาลได้ประกาศให้เป็นปีแห่งการท่องเที่ยววิถีไทย หรือ 2015 Discover Thainess

เพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาทำความรู้จักประเทศไทยและหลงรักในเสน่ห์ในวิถีชีวิตความเป็นไทยมากขึ้น ซึ่งมีโครงการสำคัญ เช่น โครงการ “12 เมืองต้องห้าม ... พลาด” ส่งเสริมการท่องเที่ยวใน 12 เมืองรองที่มีศักยภาพ ซึ่งจะช่วยกระจายนักท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวหลัก และโครงการ “Dream Destination 2015 กาลครั้งนั้น ... ความฝันผลิบาน” ส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางดอกไม้ 22 เส้นทางทั่วประเทศ เป็นต้น

นอกจากนั้น ภาครัฐโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ประกาศเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อนำร่อง

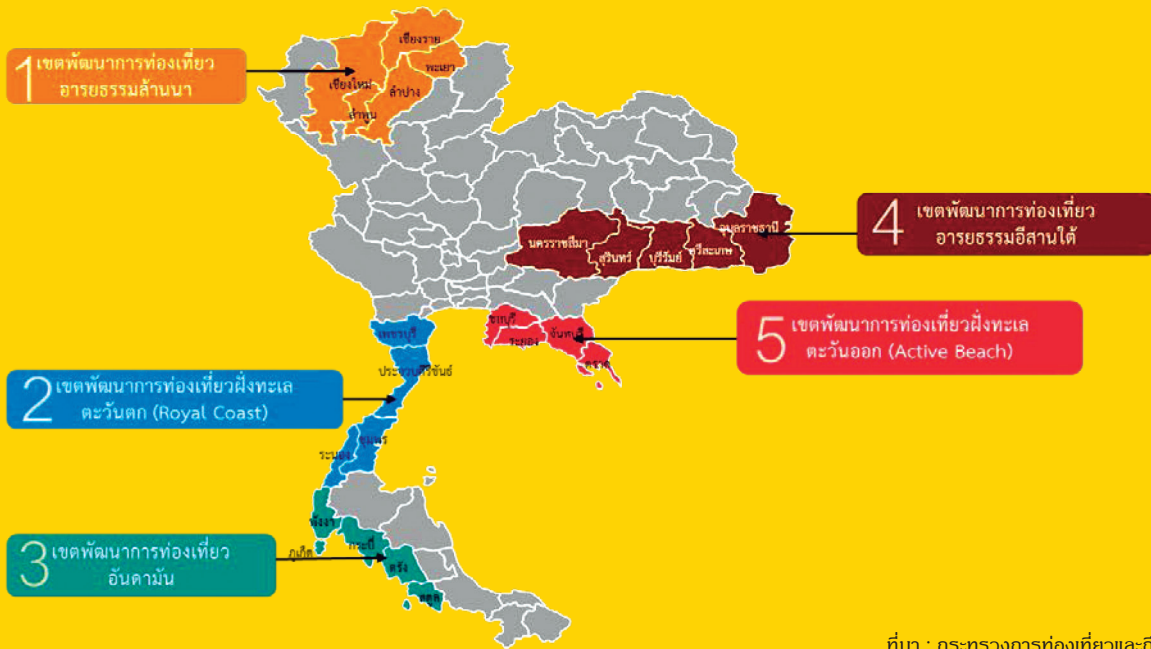
จำนวน 5 กลุ่มคลัสเตอร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์และวิถีชีวิตท้องถิ่นที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา (เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน และพะเยา) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ (นครราชสีมา สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) เขต

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

พัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันออก Active Beach (ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก Royal Coast (เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง) และเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่ ตรัง และสตูล) โดยมีผู้แทนจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ร่วมกันวางแผนและดำเนินการพัฒนาในแต่ละเขตพื้นที่ของตน ซึ่งจะช่วยสะท้อนความต้องการของคนในพื้นที่อย่างแท้จริง

เขตพัฒนาการท่องเที่ยว 5 คลัสเตอร์

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพที่กำลังเสื่อมโทรม และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้เป็นทางเลือกของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการพัฒนายกระดับมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวให้ได้ตามมาตรฐานสากล เช่น ป้ายบอกทางสองภาษา จุดพักรถริมทางหลวง ร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อ สถานีบริการน้ำมัน ห้องน้ำ และไฟส่องสว่าง เป็นต้น

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว โครงการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะดวกมากขึ้น การสร้างความเชื่อมโยงและการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ รวมทั้งการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT เพื่อรองรับการเข้าสู่เศรษฐกิจและสังคมยุคดิจิทัลด้วย

สถานะโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมของไทย

	ทางถนน ระยะทางรวม • ถนนคอนกรีตและลาดยาง (67%) • ถนนลูกรัง (33%)	469,016 กม. 315,665 กม. 153,351 กม.		• คุณภาพและความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานของถนน อยู่ในอันดับที่ 5 ของกลุ่มประเทศอาเซียน (Sources : IMD)	
	ทางน้ำ	ท่าเรือแหลมฉบัง (Capacity)	7.7 ล้านทีอียู/ปี		• ปริมาณตู้สินค้าผ่านท่าเรือ อยู่ในอันดับที่ 4 เทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน (Sources : Review of Maritime Transport 2012, UNCTAD)
	ทางรถไฟ	ทางเดี่ยว (93%) ทางคู่และทางสาม (7%)	3,763 กม. 280 กม.		• อันดับคุณภาพโครงข่ายทางราง อยู่ในอันดับที่ 2 ของกลุ่มประเทศอาเซียน (Sources : IMD)
	ทางอากาศ	ท่าอากาศยาน - ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (Capacity) - ท่าอากาศยานดอนเมือง (Capacity)	38 แห่ง 45 ล้านคน/ปี 18.5 ล้านคน/ปี		• ชีตความสามารถท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเป็น อันดับที่ 2 ดอนเมืองเป็น อันดับที่ 6 เทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน (Sources : ทอท.)

ที่มา : ประมวลโดย สศช.

4. ยุทธศาสตร์การสร้างความเชื่อมั่นและอำนวยความสะดวก มุ่งแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และปัญหาการหลอกลวงนักท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทั่วประเทศ และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวได้รวดเร็วและทันท่วงที นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในเมืองท่องเที่ยวหลักที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม ตลอดจนการอำนวยความสะดวกในการเดินทางมาในประเทศไทย การกำหนดการตรวจลงตราแบบเข้าราชอาณาจักรได้หลายครั้ง (Multiple

Entry Visa) หรือยกเว้นการตรวจลงตราให้กับนักท่องเที่ยวจากบางประเทศด้วย

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาสินค้าและบริการ โดยการยกระดับคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการของตลาด การพัฒนามัคคุเทศก์และบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในทุกกระดับ และการส่งเสริมธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ อาทิ ธุรกิจภาพยนตร์ ผลิตภัณฑ์ OTOP และธุรกิจการแพทย์และบริการสุขภาพ รวมทั้งส่งเสริมความเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อสร้างสินค้าการท่องเที่ยวใหม่ๆ ให้เป็นทางเลือกของนักท่องเที่ยวด้วย

แนวทางการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว

รายได้การท่องเที่ยว	=	จำนวนนักท่องเที่ยว	x	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/หัว/วัน	x	ระยะเวลาพำนัก
		กลุ่มเป้าหมาย - กลุ่ม Luxury - นักช้อปปิ้ง - ผู้สูงอายุ - ผู้ใช้บริการสุขภาพ - กลุ่มศัลยกรรมเสริมความงาม - นักผจญภัย (อาทิ นักดำน้ำ นักปีนเขา) - คู่แต่งงาน/ฮันนีมูน - กลุ่มกอล์ฟ		ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง - สปา - บริการทางการแพทย์ - MICE - การถ่ายทำภาพยนตร์ - อาหาร - OTOP - Long Stay - Eco-Tourism		กลยุทธ์ - สร้างความเชื่อมโยง (loop) การท่องเที่ยว - สร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ๆ - ยกระดับมาตรฐานธุรกิจ/แหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจ - สร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวไทย

ที่มา : สศช.

กลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยนั้น ในระดับนโยบายมีการขับเคลื่อนโดยคณะกรรมการระดับชาติ ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ท.ท.ช.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นรองประธาน และมีผู้แทนจากภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่นเป็นกรรมการ โดยมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ให้จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือมาตรการส่งเสริมการบริหารและการพัฒนาการท่องเที่ยว และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ รวมถึงการกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย ดังนั้น จึงเรียกได้ว่า ท.ท.ช. นับเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ซึ่งทำหน้าที่ทั้งแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นและผลักดันการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

ความเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

“สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

6 ยุทธศาสตร์

(1) สร้างความเป็นธรรมในสังคม (2) พัฒนาค้นสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ (3) สร้างความเข้มแข็งภาคเกษตรและอาหาร (4) ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน (5) เชื่อมโยงประเทศในภูมิภาค และ (6) เตรียมการรองรับความเปลี่ยนแปลงของภูมิภาคและสภาพแวดล้อม และการสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แผนฯ 11

กรมวิสาหกิจ และการขับเคลื่อนแผนฯ 11

การเร่งคืนและสังคมคุณภาพ

- มาตรการส่งเสริมการบริโภค
- มาตรการส่งเสริมการออม

ยุทธศาสตร์ที่ 11

การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ

- การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน
- การส่งเสริมการบริโภคในประเทศ
- การส่งเสริมการออมในประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 12

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

- การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
- การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 13

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

แผนพัฒนาการท่องเที่ยว

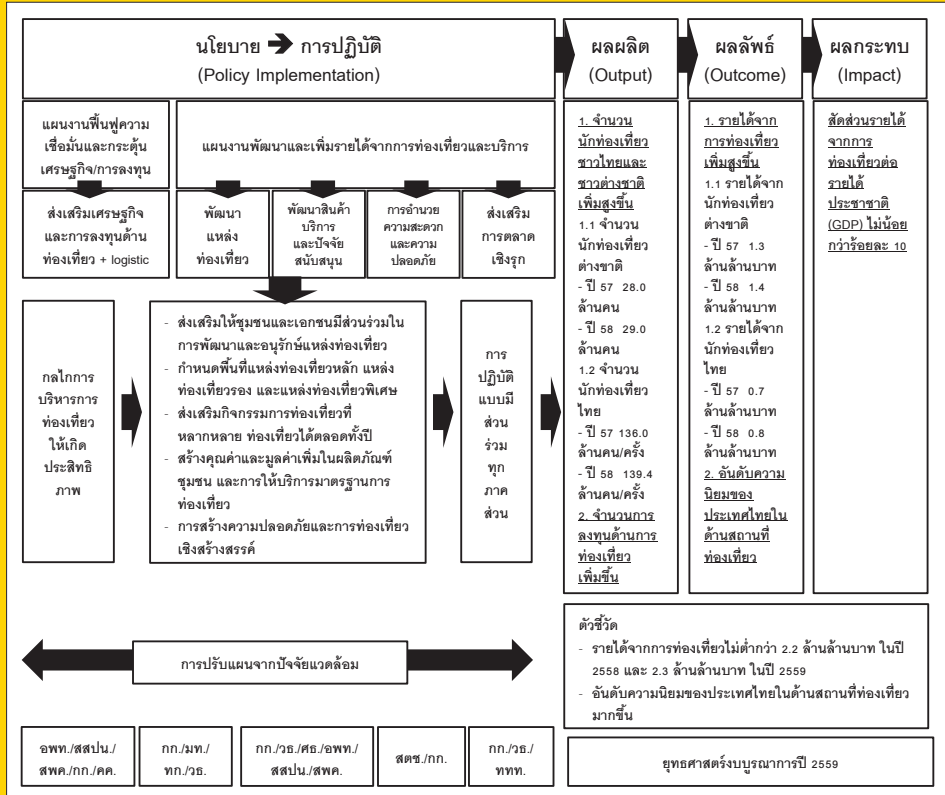
“ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้ โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน”

5 ยุทธศาสตร์

(1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (2) พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว (3) พัฒนาสินค้า บริการ และปัจจัยสนับสนุน (4) สร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว และ (5) ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และ อบท. ในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

ที่มา : สตช.

กลไกการบริหารการสร้างความได้จากการท่องเที่ยวและบริการ

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ประมวลโดย สตช.

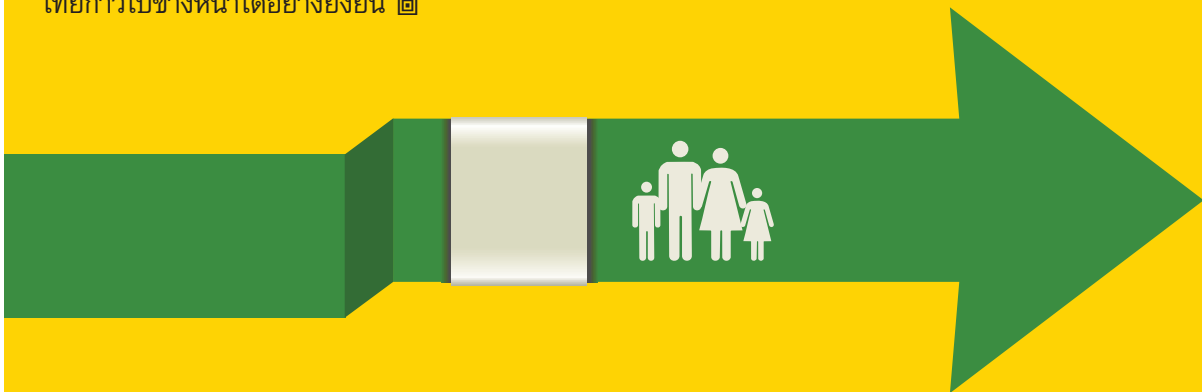
ทั้งนี้ การขับเคลื่อนภาคการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามแผนที่กำหนดไว้นั้น มิใช่เป็นเพียงหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ หรือหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ท้องถิ่นและประชาสังคม โดยเฉพาะประชาชนและชุมชนในพื้นที่ที่ต้องมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รู้จักใช้สอยทรัพยากรในพื้นที่อย่างคุ้มค่า และเป็นกำลังสำคัญในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

ท่องเที่ยวไทย...มองไปข้างหน้า

ประเทศไทยจะมีรายได้จากการท่องเที่ยว 2.3 ล้านล้านบาท ภายในปี 2559 ได้หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่ความร่วมมือของทุกภาคส่วนเป็นสำคัญ ในส่วนของภาครัฐจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวของประเทศในทุกมิติ ประสานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดทิศทางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอนาคต ทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ และระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว

ในส่วนภาคธุรกิจเอกชนจะต้องปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลก รวมทั้งควรร่วมมือกันในการป้องกันและปราบปรามผู้ที่หลอกลวงนักท่องเที่ยว และพัฒนางานบริการให้ได้มาตรฐานในระดับสากล นอกจากนี้ สถาบันการศึกษา มูลนิธิและสถาบันการวิจัย ยังมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน โดยอาจนำผลงานหรือนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้กับหน่วยธุรกิจ เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สำหรับภาคประชาสังคมนั้น จะเรียกได้ว่าเป็นภาคส่วนที่มีความสำคัญเป็นอันดับต้น เนื่องจากแนวโน้มกิจกรรมการท่องเที่ยวได้มุ่งเน้นวิถีชีวิตท้องถิ่นมากขึ้น ประชาชนและชุมชนจึงเข้ามามีบทบาทในการวางแผนและบริหารจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่

ดังนั้น เมื่อมองไปข้างหน้า... เราจะพบอนาคตที่สดใสของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ที่จะเติบโตไปพร้อมกับเศรษฐกิจของประเทศและของภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้ ต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจของคนไทยทุกคนในการทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี พร้อมรับนักท่องเที่ยวด้วยจิตใจบริการและมีความปรารถนาดี ซึ่งจะนำพาให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยก้าวไปข้างหน้าได้อย่างยั่งยืน ☺

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558). **โครงการศึกษาแนวโน้มและทิศทางการท่องเที่ยวไทยในปี พ.ศ. 2563.**
คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (2554). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559.**

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อการท่องเที่ยวอาเซียน

โสภา จันวงศ์รัตน์* อัชโท กิรติพงษ์ไพบูลย์** กัลย์ธีรา ชุมปัญญา***

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยภาครัฐได้ให้ความสนใจกับการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานมาโดยตลอด เห็นได้จากโครงการลงทุนขนาดใหญ่ (Mega Projects) ของภาครัฐในปัจจุบันที่มีเป้าหมายในการยกระดับระบบคมนาคมและโลจิสติกส์เพื่อสร้างความเชื่อมโยงให้เป็นโครงข่ายทั้งในระดับประเทศและภูมิภาค (Connectivity) ส่งเสริมการเติบโตของเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภาคการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวบนเวทีโลก ซึ่งจะทำให้การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยลดต้นทุนในการเดินทางสัญจรอีกด้วย บทความนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ภาพรวมเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย ส่วนที่ 2 แนวโน้มการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐ และส่วนที่ 3 ความเชื่อมโยงในภูมิภาคอาเซียนกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ภาพรวมเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้กำหนดให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์เป็นแนวทางการพัฒนาที่สำคัญในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน สร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย โดยใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบทางด้านทำเลที่ตั้งของประเทศ ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญในภูมิภาคอาเซียนและเอเชีย

แปซิฟิก ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ (1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ โดยเพิ่มสัดส่วนระบบราง ลดสัดส่วนการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ ลดความเข้มข้นของการใช้พลังงาน และลดสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อ GDP รวมถึงเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย และ (2) การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้กรอบความร่วมมือในภูมิภาค โดยเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนและการลงทุนโดยตรงของไทยในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน บนพื้นฐานของผลประโยชน์และความมั่นคงร่วมกัน

ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานนั้น อุตสาหกรรมที่มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องเป็นอันดับต้น คือ อุตสาหกรรมก่อสร้าง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ โดยในช่วงต้นปี 2557 เศรษฐกิจไทยตกอยู่ในภาวะชะลอตัว ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกหลายประการ แต่ในช่วงครึ่งปีหลัง เศรษฐกิจไทยปรับตัวดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยในไตรมาสที่สี่ของปี 2557 (ตุลาคม - ธันวาคม 2557) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ขยายตัวร้อยละ 2.3 หรือเมื่อปรับผลของฤดูกาลออกแล้ว ขยายตัวร้อยละ 1.7 เมื่อเทียบกับไตรมาสก่อนหน้า โดยการบริโภคขยายตัวร้อยละ 2.4 และการลงทุนขยายตัวร้อยละ 3.2 ในขณะที่การส่งออกขยายตัวร้อยละ 4.9 และนำเข้าหดตัวร้อยละ 0.3 นอกจากนี้ ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคยังปรับตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในไตรมาสที่สี่ของปี 2557 อยู่ใน

*รักษาการในตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ **นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

***นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

ระดับร้อยละ 69.6 เมื่อเทียบกับร้อยละ 60.0 61.2 และ 69.3 ในไตรมาสที่หนึ่ง ไตรมาสที่สอง และไตรมาสที่สาม ตามลำดับ รวมทั้งอัตราการว่างงานก็ยังคงอยู่ในระดับต่ำ

ในไตรมาสที่สี่ของปี 2557 อุตสาหกรรมก่อสร้างขยายตัวครั้งแรกในรอบ 6 ไตรมาส ร้อยละ 3.7 เทียบกับการลดลงร้อยละ 2.7 ในไตรมาสก่อนหน้า สะท้อนถึงสถานการณ์ที่ปรับตัวดีขึ้นในช่วงปลายปี โดยจำแนกเป็นการขยายตัวของการก่อสร้างภาครัฐร้อยละ 5.1 และภาคเอกชนร้อยละ 2.4 ซึ่งสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของพื้นที่รับอนุญาตก่อสร้าง

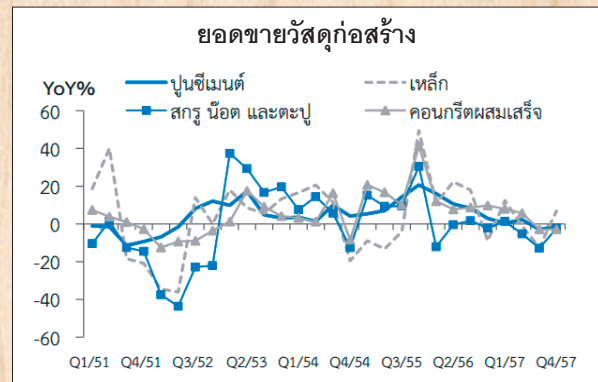

ที่มา : ประมวลโดย สศช.

ในปี 2558 เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มที่จะฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง โดย สศช. ประเมินการภาวะเศรษฐกิจจะขยายตัวร้อยละ 3.5 - 4.5 โดยภาคการก่อสร้างเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีศักยภาพที่จะเติบโตไปพร้อมกับเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2558 ซึ่งเป็นปีแห่งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ ภาครัฐมีแผนที่จะเดินทางพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในทุกด้าน เพื่อให้เป็นไปตามกรอบความร่วมมือที่ได้ตกลงไว้ร่วมกันกับประเทศสมาชิก และเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอาเซียนและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่สัญจรในภูมิภาคด้วย

ในด้านแรงงาน ปัจจุบันมีกำลังแรงงานในสาขา ก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ประมาณ 700,000 คน ซึ่งยังไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด โดยเฉพาะแรงงานมีฝีมือ (Skilled Labour) ทั้งนี้ เป็นผลมาจากที่สถาบันการศึกษา ยังไม่สามารถผลิตกำลังแรงงานได้ตรงตามความต้องการของ

และปริมาณการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหล็ก ที่ขยายตัวร้อยละ 18.3 และร้อยละ 6.9 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ปริมาณการจำหน่ายปูนซีเมนต์ลดลง รวมถึงดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างที่ลดลงร้อยละ 0.8 อันเนื่องมาจากราคาเหล็กและราคาน้ำมันในตลาดโลกที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง สำหรับมูลค่าการลงทุนในอุตสาหกรรมก่อสร้างในไตรมาสที่สี่ของปี 2557 มีมูลค่าถึง 207,939 ล้านบาท โดยจำแนกเป็นการลงทุนภาครัฐ 92,770 ล้านบาท และภาคเอกชน 115,169 ล้านบาท ตามลำดับ

ผู้ประกอบการอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการแย่งชิงแรงงานกันอย่างเข้มข้นในตลาดแรงงานก่อสร้าง ในขณะที่เดียวกันแรงงานทักษะต่ำ (Unskilled Labour) ก็มีแนวโน้มลดลงตามการหดตัวของโครงสร้างประชากรวัยแรงงาน จึงมีความเสี่ยงต่อสถานะการขาดแคลนแรงงานของประเทศ อย่างไรก็ตาม ปัญหาดังกล่าวได้ถูกชดเชยด้วยแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะแรงงานที่มาจากประเทศที่มีพรมแดนติดกับไทยซึ่งมีอยู่มากกว่าหนึ่งล้านคนทั้งประเทศ หรืออาจกล่าวได้ว่าแรงงานต่างด้าวนับเป็นหนึ่งในพลังขับเคลื่อนที่สำคัญของอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย ซึ่งภาครัฐได้ตระหนักและให้ความสำคัญอันดับต้น รวมถึงบริหารจัดการตามมาตรฐานสากล

การดำเนินนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาททั่วประเทศ สะท้อนให้เห็นว่าภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับแรงงานทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของแรงงาน โดยเฉพาะระดับฐานราก นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้คำนึงถึงผลกระทบจากการดำเนินนโยบาย

ดังกล่าวที่มีต่อภาคธุรกิจ ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเดือนมกราคม 2556 โดยมีผู้แทนทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนเป็นกรรมการ มีหน้าที่ในการพิจารณาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดกับธุรกิจ SMEs และให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาผลกระทบ รวมทั้งดำเนินการผ่อนผันระยะเวลาให้กับผู้รับเหมาก่อสร้างที่ได้รับผลกระทบจากการขาดแคลนแรงงานอันเนื่องมาจากการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท ให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2557 รวมทั้งเพิ่มระยะเวลาในการดำเนินงานให้กับผู้ประกอบการก่อสร้างและพิจารณาไม่ลงโทษเป็นผู้ทำงาน

ในด้านการบริหารจัดการ สถาบันการก่อสร้างแห่งประเทศไทย ภายใต้สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นกลไกที่สำคัญของภาครัฐในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมก่อสร้างทั้งระบบ กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาโดยประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง

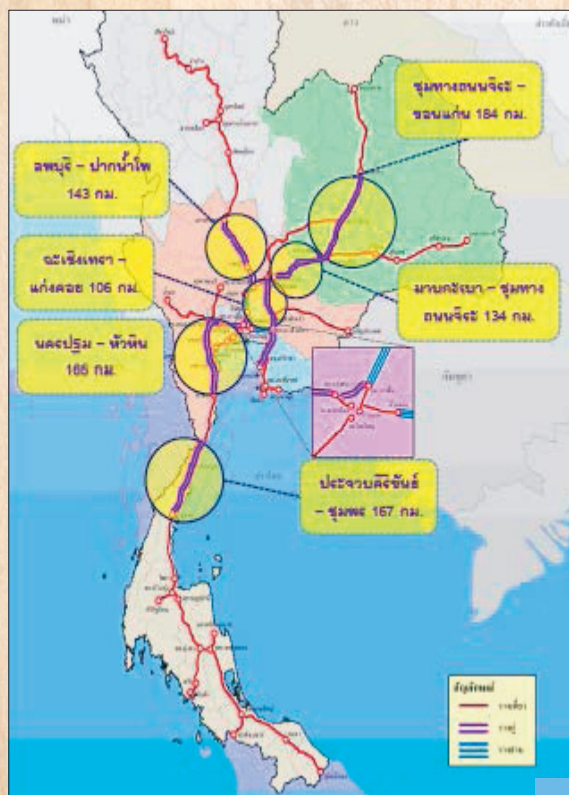
และขนาดย่อม สมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ และผู้ประกอบการก่อสร้างในทุกระดับ รวมทั้งผลักดันการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการไทยให้มีความเข้มแข็งเพื่อแสดงศักยภาพธุรกิจที่สามารถแข่งขันในระดับโลกได้

แนวโน้มการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐ

ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของไทย พ.ศ. 2558 - 2565 รัฐบาลได้กำหนดกรอบวงเงินลงทุนเบื้องต้นมีจำนวน 2.4 ล้านล้านบาท โดยกำหนดมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในปี 2557 - 2558 จำนวน 5 มาตรการ มีกรอบวงเงินลงทุนรวม 364,465 ล้านบาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาโครงข่ายรถไฟระหว่างเมือง รัฐบาลมีแผนงานปรับปรุง และพัฒนาระบบรถไฟทางคู่ จำนวน 15 เส้นทาง รวม 3,165 กิโลเมตร ระหว่างปี 2558 - 2561 เพื่อผลักดันให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และตอนใต้ของประเทศจีน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ระยะก่อสร้าง	ช่วงเส้นทาง
เร่งด่วน (ก่อสร้างปี 58-61)	<ol style="list-style-type: none"> ฉะเชิงเทรา-คลอง19-แก่งคอย ชุมทางถนนจิระ-ขอนแก่น มาบตาพุด-ชุมทางถนนจิระ ลพบุรี-ปากน้ำโพ นครปฐม-หนองปลาตุก-หัวหิน ประจวบคีรีขันธ์-ชุมพร
รพท.อยู่ในขั้นตอนศึกษา ออกแบบรายละเอียด	<ol style="list-style-type: none"> หัวหิน-ประจวบคีรีขันธ์ ปากน้ำโพ-เด่นชัย ชุมทางถนนจิระ-อุบลราชธานี ขอนแก่น-หนองคาย ชุมพร-สุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี-ปาดังเบซาร์
อยู่ระหว่างการขออนุมัติงบประมาณ	<ol style="list-style-type: none"> เด่นชัย-เชียงใหม่
ทางคู่สายใหม่ (รพท.อยู่ในระหว่างออกแบบรายละเอียด)	<ol style="list-style-type: none"> เด่นชัย-เชียงใหม่ บ้านไผ่-มุกดาหาร-นครพนม
รวมทั้งหมด	15 เส้นทาง ระยะทาง 3,165 กิโลเมตร

2. การพัฒนาโครงข่ายขนส่งสาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหารถจักรยานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีแผนการก่อสร้างเส้นทางรถไฟฟ้าเพิ่มขึ้น 10 สาย จัดซื้อรถโดยสารประจำทางเชื้อเพลิง NGV จำนวน 3,183 คัน จัดหาพื้นที่สำหรับใช้เป็นจุดจอดรถ รวมถึงก่อสร้างโครงข่ายถนนและสะพานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สัญจร เช่น ถนนเลียบบแม่น้ำเจ้าพระยา และถนนราชพฤกษ์ เชื่อมต่อทางหลวงหมายเลข 345 เป็นต้น

3. การเพิ่มขีดความสามารถทางหลวงเพื่อเชื่อมโยงฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยการยกระดับโครงข่ายทางหลวงเพื่อสนับสนุนการเกษตร และการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงระหว่างเมืองหลักและระหว่างฐานการผลิตหลักของประเทศ การเชื่อมโยงประตูการขนส่งระหว่างประเทศ และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งทางถนนและองค์ประกอบต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดระบบขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ อาทิ การก่อสร้างศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้า เชียงของ จ.เชียงราย การพัฒนาสถานีขนส่งสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งทางถนนด้วยรถบรรทุก และการก่อสร้างสะพานข้ามทางรถไฟ เป็นต้น

4. การพัฒนาโครงข่ายการขนส่งทางน้ำ โดยพัฒนาท่าเรือ และเสริมสร้างประสิทธิภาพการขนส่งทางน้ำ มีแผนการดำเนินการที่สำคัญ เช่น การพัฒนาท่าเรือน้ำลึกปากบารา จ.สตูล การพัฒนาท่าเทียบเรือชายฝั่งของท่าเรือแหลมฉบัง การพัฒนาศูนย์การขนส่งตู้สินค้าทางรถไฟที่ท่าเรือแหลมฉบัง และการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าในแม่น้ำป่าสัก โดยการก่อสร้างระบบป้องกันตลิ่งเพื่อพัฒนาร่องน้ำทางเดินเรือ เป็นต้น

5. การเพิ่มขีดความสามารถในการบริการขนส่งทางอากาศ สภามาคมท่าอากาศยานระหว่างประเทศ (The Airport Council International: ACI) คาดการณ์ว่าผู้โดยสารทั่วโลกในอีก 20 ปีข้างหน้า (2551 - 2570) จะขยายตัวร้อยละ 4.2 ต่อปี โดยเฉพาะอัตราการเติบโตของผู้โดยสารในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 6.3 อันเป็นผลมาจากการเติบโตของเศรษฐกิจโลกและการเพิ่มขึ้นของประชากรที่มีรายได้ปานกลาง โดยเฉพาะในประเทศจีนและอินเดีย

ดังนั้น การที่ธุรกิจสายการบินมีโอกาสที่จะเติบโตขึ้นอย่างมีนัยสำคัญประกอบกับการที่รัฐบาลมีนโยบายผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการบินของภูมิภาค ภาครัฐจึงได้มีโครงการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและการบริการทางอากาศ เช่น การพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเพื่อรองรับผู้โดยสารเพิ่มจาก 45 ล้านคน เป็น 60 ล้านคน การปรับปรุงอาคารผู้โดยสารท่าอากาศยานดอนเมือง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบบริการการเดินทางอากาศ การก่อสร้างท่าอากาศยานแม่สอด จ.ตาก และท่าอากาศยานเบตง จ.ยะลา การก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมอากาศยาน และการก่อสร้างอาคารเพื่อรองรับการพัฒนาบุคลากรด้านการบินพลเรือน

ความเชื่อมโยงในภูมิภาคอาเซียนกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียน (ASEAN Community) ประเทศสมาชิกได้มีข้อตกลงร่วมกันในแผนแม่บทความเชื่อมโยงแห่งอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity) ว่าด้วยความเชื่อมโยงทางกายภาพ ทางกฎเกณฑ์เชิงสถาบัน และระหว่างประชากรในภูมิภาค โดยในมิติความเชื่อมโยงทางกายภาพได้ครอบคลุมถึงโครงข่ายคมนาคมขนส่ง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวในอาเซียน โดยมีโครงการสำคัญที่รัฐบาลไทยและรัฐบาลของประเทศสมาชิกอยู่ระหว่างดำเนินการ ได้แก่

โครงการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมทวาย โดยความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ เป็นโครงการที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2551 ซึ่งจะมีการก่อสร้างตอนเหนือของอ่าวมะกัน ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดทวายเป็นระยะทาง 28 กิโลเมตร โดยเป็นการลงทุนในการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรม รวมทั้งการก่อสร้างเขตที่อยู่อาศัย เขตการค้า และโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ

ถนนและทางรถไฟเชื่อมโยง ตลอดจนสถานีน้ำมันและท่อส่ง ก๊าซธรรมชาติจากอ่าวมะตะบันไปยังชายแดนไทย-เมียนมาร์ การพัฒนาท่าเรือน้ำลึก และนิคมอุตสาหกรรมทวาย และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จะส่งผลให้ทวายและพื้นที่ เชื่อมโยงมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางทางการค้าของ ภูมิภาค สามารถตอบสนองต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจที่จะ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และความ ต้องการในการขนส่งทางทะเลบริเวณมหาสมุทรอินเดียและ ทะเลอันดามันด้วย

โครงการรถไฟความเร็วสูงไทย-สปป.ลาว-จีน และ สิงคโปร์-คุนหมิง

โครงการนี้อยู่ในระหว่างกาเจรจาเพื่อ หาข้อสรุปในกาก่อสร้าง ซึ่ง มีแนวโน้มว่าจีนจะร่วมลงทุน สร้างทางรถไฟใน สปป.ลาว โดยมีแผนที่จะก่อสร้างทาง รถไฟระยะทาง 420 กิโลเมตร เพื่อเชื่อมกรุงเวียงจันทน์กับ ทางตอนใต้ของจีน ซึ่งหาก การก่อสร้างสำเร็จ คาดว่าจะ มีการก่อสร้างทางรถไฟใน ประเทศอื่นๆ และจะเป็น

เส้นทางรถไฟฟ้าสายประวัติศาสตร์ของอาเซียนที่สร้างผ่าน ประเทศสมาชิก 7 ประเทศ ได้แก่ เมียนมาร์ ไทย สปป.ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย และสิงคโปร์ อันจะนำพาโอกาส การค้าและการท่องเที่ยว ตามเส้นทางดังกล่าวต่อไป

โครงการสะพานข้ามแม่น้ำโขงหรือสะพานมิตรภาพ ไทย-ลาว เป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและ สปป. ลาว เพื่อเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมขนส่งระหว่างสอง ประเทศ ซึ่งจะส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของภูมิภาค โดยในปัจจุบันได้มีการก่อสร้างสะพาน มิตรภาพไทย-ลาว แล้วเสร็จจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ (1) สะพาน มิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 1 เชื่อมโยงหนองคาย-เวียงจันทน์ (2) สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 เชื่อมโยงมุกดาหาร- สะหวันนะเขต (3) สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 3 เชื่อมโยงนครพนม-คำม่วน และ (4) สะพานมิตรภาพไทย- ลาว แห่งที่ 4 เชื่อมโยงเชียงของ-ห้วยทราย นอกจากนี้

รัฐบาลของทั้งสองประเทศยังมีโครงการก่อสร้างสะพาน เพิ่มขึ้นอีก 2 แห่ง ได้แก่ สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 5 เชื่อมโยงบึงกาฬ-บอลิคำไซ และสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 เชื่อมโยงนตาล-ละคอนเพ็ง

โครงการมอเตอร์เวย์หาดใหญ่-สะเดา รัฐบาล มีนโยบายเร่งรัดให้มีการปรับปรุงบริเวณด่านชายแดนที่มี พรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะชายแดน ไทย-มาเลเซีย ที่บริเวณด่านศุลกากรสะเดา และด่านตรวจ คนเข้าเมืองปาดังเบซาร์ โดยมีแผนที่จะดำเนินการก่อสร้าง ทางมอเตอร์เวย์จากอำเภอหาดใหญ่ถึงด่านศุลกากรสะเดา เพื่ออำนวยความสะดวกในการสัญจรให้กับนักธุรกิจ นักลงทุน และนักท่องเที่ยวในพื้นที่ อันจะช่วยเพิ่มมูลค่าการค้า การนำเข้า และการท่องเที่ยวระหว่างไทยและมาเลเซียได้ มากขึ้น

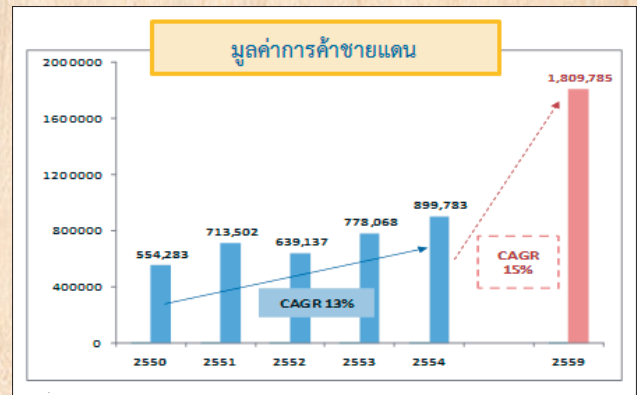
โครงการพัฒนาระบบขนส่งทางอากาศ รัฐบาลได้ ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องในการจัดตั้งตลาดการบินร่วม อาเซียน (ASEAN Single Aviation Market: ASAM) เพื่อ ความเป็นเอกภาพของกฎระเบียบการบินร่วมในระดับภูมิภาค ซึ่งจะทำให้สายการบินของประเทศสมาชิกและของประเทศ ที่สามที่เป็นคู่สัญญาได้รับสิทธิด้านการขนส่งสินค้า รวมทั้ง การเปิดเส้นทางการบินใหม่และการเพิ่มขีดความสามารถใน การรองรับผู้โดยสารและความถี่ในการบินมากขึ้น ซึ่งจะเป็น ส่งเสริมธุรกิจการบินและการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้ รัฐบาลไทยยังได้ดำเนินโครงการพัฒนาท่าอากาศยาน หลายแห่งทั่วประเทศ โดยเฉพาะในเมืองท่องเที่ยวหลัก อาทิ ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ ท่าอากาศยานนานาชาติ ภูเก็ต และท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ซึ่งจะช่วย ลดความแออัดของการจราจรทางอากาศและเพิ่มขีดความ สามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) นักท่องเที่ยวที่ เดินทางมาจากทั่วโลกด้วย

การพัฒนาการค้าชายแดน ประเทศไทยพัฒนาการ ค้าชายแดนบริเวณชายแดนที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศ เพื่อนบ้านมาโดยตลอด โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในช่วง 4 - 5 ปีที่ ผ่านมา ปริมาณการค้าชายชายแดนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และ คาดการณ์ว่าตั้งแต่ปี 2554 จนถึงปี 2559 การค้าชายแดน

ของประเทศไทยจะมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีถึงร้อยละ 15 ซึ่งจะสร้างโอกาสใหม่ทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นในจังหวัดตามแนวชายแดนทุกภูมิภาค

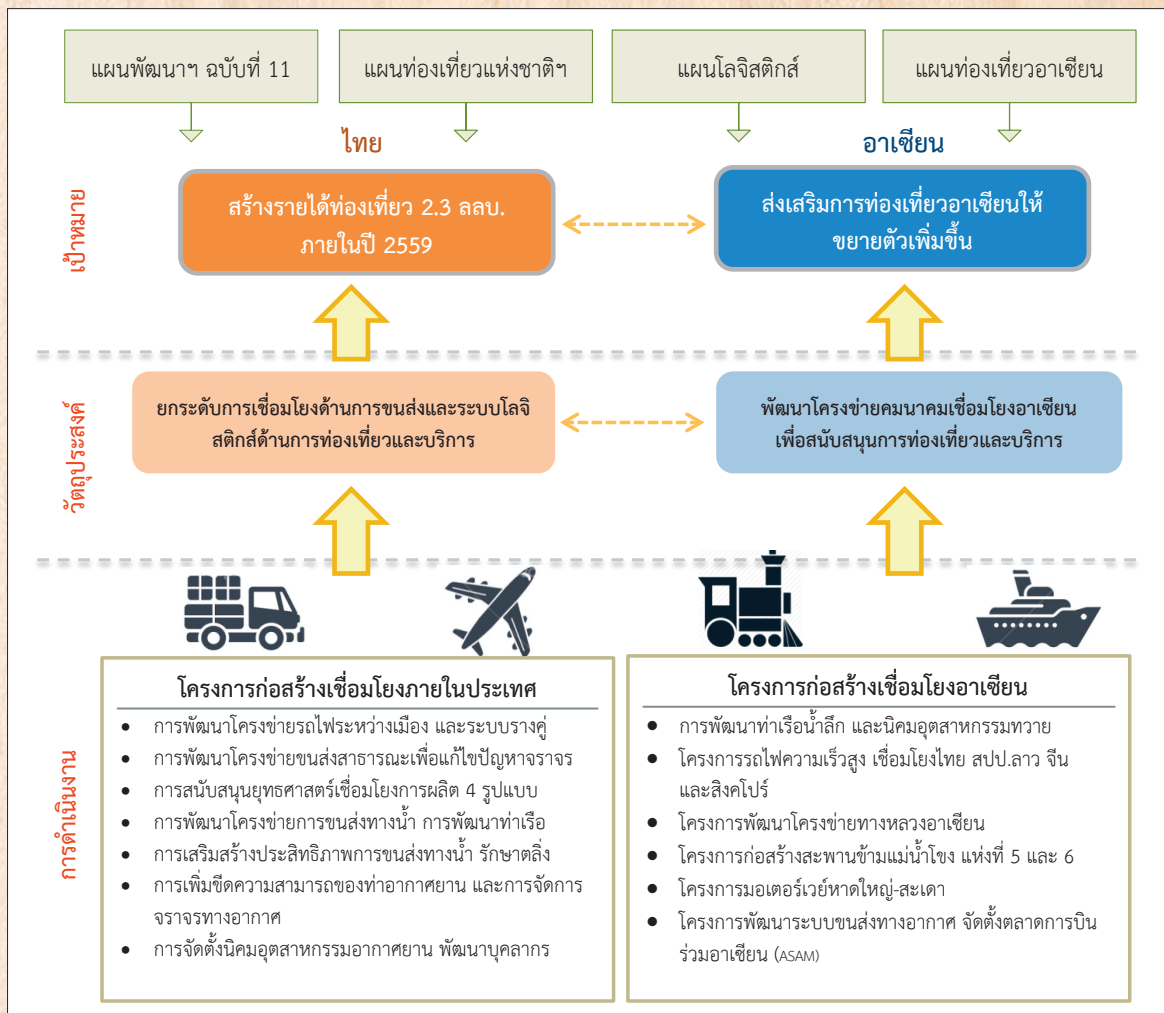
การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในหลายมิติ การอำนวยความสะดวกในการเดินทางสัญจรของนักท่องเที่ยว ซึ่งโครงการลงทุนภาครัฐทั้งที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และที่อยู่ในแผนการดำเนินการจะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดการเดินทาง และท่องเที่ยวมากขึ้น ด้วยความสะดวกสบายมากขึ้น และต้นทุนการเดินทางที่ต่ำลง โดยในปัจจุบันภาครัฐได้มุ่งเน้นการพัฒนาการคมนาคมขนส่งต่อเนื่องแบบหลายรูปแบบ (Multimodal Transportation) ได้แก่ การขนส่งต่อเนื่องระหว่างทางบกและทางทะเล หรือการขนส่ง

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

ทางทะเลกับทางอากาศ ซึ่งจะใช้ทั้งการขนส่งของภายในประเทศ (Domestic multimodal transport) และการขนส่งของระหว่างประเทศ (International multimodal transport)

ความเชื่อมโยงของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับประเทศและระดับภูมิภาค

ที่มา : สศช.

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค อันเป็นผลมาจากการคมนาคมขนส่งและการลดลงของต้นทุนโลจิสติกส์ที่เอื้อประโยชน์ต่อการเคลื่อนย้ายทุน แรงงาน สินค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิกในภูมิภาค ทั้งยังเป็นการส่งเสริมการค้าและการภายใต้กรอบความร่วมมืออื่นๆ เช่น ข้อตกลงการยอมรับร่วม (Mutual Recognition Arrangements: MRA) ใน 8 สาขาอาชีพ การเปิดเสรีภาคบริการภายใต้กรอบความตกลงการค้าบริการของอาเซียน (AFAS) และการจัดทำ ASEAN Single Visa ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติสามารถเดินทางท่องเที่ยวในอาเซียนได้สะดวกยิ่งขึ้น เป็นต้น

บทส่งท้าย

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งทั้งภายในและระหว่างประเทศ โดยพัฒนาทั้งระบบคมนาคมทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ สะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของความเชื่อมโยง (Connectivity) ในระดับภูมิภาค ซึ่งจะเอื้อต่อการพัฒนาทางด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของอาเซียน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว นั้น จะต้องไม่มุ่งเน้นเพียงแค่โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ (เช่น ถนน ระบบราง ท่าเรือ และท่าอากาศยาน) เท่านั้น แต่ยังคงต้องมุ่งพัฒนาปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ อาทิ กฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมขนส่งด้วย โดยต้องเร่งปรับปรุงให้มีความคล่องตัว ทันสมัย และให้เป็นมาตรฐานเดียวกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

ดังนั้น เมื่อภูมิภาคอาเซียนรวมตัวกันเป็นหนึ่ง มีความเชื่อมโยงกันทั้งทางกายภาพและกฎระเบียบข้อบังคับ จะทำให้ภูมิภาคมีความโดดเด่นและดึงดูดผู้คนจากภายนอกให้เข้ามาลงทุนและเดินทางท่องเที่ยวในอาเซียน ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศสมาชิกเติบโต และประชาคมอาเซียนพัฒนาไปอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนบนเวทีโลก ☐

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการต่างประเทศ. 2554. **แผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน**. กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงคมนาคม. 2557. **ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของไทย พ.ศ. 2558-2565**. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559)**. กรุงเทพมหานคร.
- , 2557. **แนวโน้มงานก่อสร้างภาครัฐเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมขนส่งของประเทศ**. เอกสารประกอบการปาฐกถางานแถลงข่าวการจัดงาน CONSTECH 2015. กรุงเทพมหานคร.
- , 2558. **ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่ 4/2557 และแนวโน้มปี 2558**. กรุงเทพมหานคร.

ฮักเมืองน่าน

เครือข่ายการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรม

ปกานัน วรรณสนุก*

ที่มาของการรวมกลุ่ม และรูปแบบการดำเนินงานเพื่อสร้างความยั่งยืน

กลุ่มฮักเมืองน่าน เริ่มต้นจากการประชุมของกลุ่มพระสงฆ์สงฆ์นำโดยท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณ เจ้าอาวาสวัดอรุณาวาส แคนนำชุมชน รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน ข้าราชการในท้องถิ่น และหน่วยงานราชการได้ใช้วัดอรุณาวาสเป็นที่ตั้งกลุ่มในปี พ.ศ. 2533 หลังจากนั้นได้เปลี่ยนเป็นมูลนิธิฮักเมืองน่านในปี พ.ศ. 2542 โดยจดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีพระครูพิทักษ์นันทคุณเป็นประธานมูลนิธิ ต่อมาจึงปรับเปลี่ยนมาเป็นคุณสำรวย ผัดผล เป็นประธานมูลนิธิจนถึงปัจจุบัน สมาชิกของกลุ่มฮักเมืองน่านประกอบด้วยผู้คนทุกวัยและทุกสาขาอาชีพ ตั้งแต่เกษตรกรไปจนถึงครูอาจารย์ แพทย์ เจ้าหน้าที่บริหารราชการท้องถิ่น และพระสงฆ์ แล้วขยายเครือข่ายสมาชิกไปทั่วจังหวัดน่าน

กลุ่มฮักเมืองน่าน เป็นกลุ่มองค์กรท้องถิ่นเมืองน่านที่มารวมตัวกันเป็นเครือข่าย เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของเมืองน่านมีลักษณะเป็นแอ่งที่ราบในหุบเขา ในอดีตเคยมีพื้นที่

ข่วงเมืองน่าน
KHUANG MUANG

*นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา

ป่าไม้และแหล่งต้นน้ำลำธารที่มีความอุดมสมบูรณ์ แต่ได้ถูกทำลายลงไปมากและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน สภาพแวดล้อมที่ถูกคุกคามนำไปสู่การทำเกษตรอุตสาหกรรมที่ทำให้เกษตรกรต้องอยู่ในวงจรของหนี้สินและพึ่งพาทุนจากภายนอก ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของคนเมืองน่านต้องเปลี่ยนแปลงไป ท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณ เจ้าอาวาสวัดอรุณญาวาส ได้เริ่มเผยแพร่ให้ความรู้เรื่องการดูแลรักษาพื้นที่ป่าและป่าต้นน้ำโดยชุมชนเอง ทำให้มีเครือข่ายเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย จากที่เริ่มต้นมีเพียงสามสิบกลุ่ม จนปัจจุบันมีประมาณแปดร้อยกลุ่ม เช่น กลุ่มฮักบ้าน อำเภอกำแพงแสน กลุ่มรักสันติสุข อำเภอสันติสุข กลุ่มบ้านหลวงห้วยป่า อำเภอบ้านหลวง กลุ่มรักษถิ่นรักษ์ไทย อำเภอนาหมื่น กลุ่มฮักน่านน้อย อำเภอนาน้อย กลุ่มกลางเวียง อำเภอเวียงสา กลุ่มศิลาแลง อำเภอบัว กลุ่มศิลาเพชร อำเภอบัว เป็นต้น

ในภายหลังได้มีอาสาสมัครเข้าร่วมทำงานอย่างต่อเนื่องมากมาย ทั้งที่เป็นคนในเมืองน่านที่เติบโตมากับกิจกรรมของมูลนิธิฮักเมืองน่านและผู้ที่มีใจกิจกรรมจากภายนอก สมาชิกจะมาร่วมแลกเปลี่ยนบทเรียนการทำงานภาคประชาชนในการจัดการตนเอง มีทั้งผู้ที่เข้ามาประจำและเป็นครั้งคราวตามแต่กำลัง ความสมัครใจ และประเด็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายฮักเมืองน่านได้สร้างกลุ่มการทำงานต่างๆ อาทิ เครือข่ายป้องกันยาเสพติด เครือข่ายการจัดตั้งคัม สวัสดิการและองค์กรการเงิน เครือข่ายเกษตรและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายครอบครัวเข้มแข็ง เครือข่ายเด็กและเยาวชน เครือข่ายสื่อภาคประชาชน เครือข่ายบ้านมั่นคง เครือข่ายสุขภาพ เครือข่ายพระสงฆ์ เครือข่ายศิลปินเมืองน่าน เป็นต้น กลุ่มฮักเมืองน่านสามารถสร้างคนรุ่นปัจจุบันให้เป็นที่กำลังทั้งในด้านวิชาการ การประสานงาน และงานสื่อได้เป็นจำนวนมาก สร้างหลักสูตรที่คู่ขนานไปกับแนวคิดการดำรงชีวิตเพื่อการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ

กระบวนการทำงานของกลุ่มฮักเมืองน่านจะเป็นการทำงานร่วมกันกับกลุ่มเครือข่ายชาวบ้านในท้องถิ่น มีบุคลากรจากกลุ่มฮักเมืองน่านเข้าร่วมประสานงานและเป็นพี่เลี้ยงของกลุ่มโดยไม่ขึ้นนำ แต่จะช่วยเหลือในสิ่งที่ชาวบ้านต้องการ จุดเด่นที่เครือข่ายฮักเมืองน่านต่างจากองค์กรพัฒนาเอกชนอื่น คือจะเน้นการแสวงความร่วมมือของแต่ละกลุ่ม อาศัยความสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีต่อกัน ทั้งภาครัฐและท้องถิ่น (เทศบาล และ อบต.) เพราะอาสาสมัครส่วนหนึ่งก็เป็นข้าราชการ พนักงานเทศบาล นักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นคนน่านเอง มีความผูกพันกับระบบเครือญาติและมิตรสหาย นับเป็นการใช้ฐานความสัมพันธ์ตามธรรมชาติมากำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ที่ดี นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่ประสานงานกับภาคประชาสังคมกับคนภายนอก นักวิชาการ นักพัฒนาเอกชน สถาปนิก ศิลปิน โดยร่วมกันคิดและ

คัดกรองเพื่อให้ได้สิ่งที่เหมาะสมกับท้องถิ่นของตน

ต้นแบบที่มีความโดดเด่นและประสบความสำเร็จของเครือข่ายอัครเมืองน่าน

การบวชป่า เป็นการปรับนำเอารูปแบบความเชื่อในชีวิตประจำวันมาจัดการดูแลรักษาป่า ทำพิธีบวชต้นไม้ในป่าตามคติพุทธร่วมกับการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในธรรมชาติ โดยการบวชต้นไม้ให้กลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่อาจทำลายด้วยความโลภ การบวชป่าสามารถสื่อสารกับคนได้อย่างทั่วถึงและเข้าใจ เพราะสังคมท้องถิ่นส่วนใหญ่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์

ยังคงเป็นความเชื่อที่ทรงพลังและสามารถสร้างบรรทัดฐานในการอยู่ร่วมกันได้มากกว่ากฎหมายหรือเครื่องมืออื่นๆ จึงทำให้มีหลายท้องถิ่นนำพิธีกรรมนี้ไปใช้ในการรักษาป่าในชุมชนของตน

สืบชะตาแม่น้ำ การสืบชะตาแม่น้ำเป็นการขอบคุณแม่น้ำที่ใช้ประโยชน์ เป็นการอนุรักษ์ประเพณี และช่วยให้ชุมชนไม่ยอมทำอะไรไม่ดีกับแม่น้ำ เป็นการต่ออายุให้แม่น้ำ และสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในน้ำและอาศัยน้ำในการดำรงชีวิต การสืบชะตาแม่น้ำทำเหมือนกับสืบชะตาคน และได้เพิ่มกิจกรรมอีกหลายอย่าง เช่น การถวายทานผ้าป่าพันธุ์ปลา จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ ตั้งกองทุนอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำกันเขตอภัยทาน ออกข้อบังคับห้ามจับสัตว์น้ำในเขตอนุรักษ์ ห้ามจับสัตว์น้ำด้วยการใช้เครื่องมือที่เป็นอันตราย ห้ามการจับสัตว์น้ำด้วยวิธีที่ผิดกฎหมาย ห้ามทิ้งขยะมูลฝอยและน้ำเสียลงแม่น้ำ ห้ามทิ้งสารเคมี วัสดุที่เจือด้วยสารเคมี วัสดุบรรจุสารเคมี เป็นต้น ใช้มาตรการทางสังคมลงโทษคนที่กระทำผิดกฎของชุมชน

โรงเรียนชาวนา เป็นการรวมกลุ่มเกี่ยวกับการทำเกษตรพึ่งตนเอง รักษาพันธุ์พืช และการหาเครือข่ายด้านการตลาด การอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์พืชด้วยตัวเองเป็นการรักษาพันธุ์พืชท้องถิ่น ให้เกษตรกรสามารถกำหนดทิศทางการผลิตได้เองและลดต้นทุนการผลิตร่วมด้วย ทำให้สมาชิกกลุ่ม

สามารถขายเมล็ดพันธุ์ให้กับจังหวัดอื่นได้ เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ไม่ใส่สารเคมี ยาฆ่าแมลงจะให้ผลผลิตมากและมีคุณภาพ ซึ่งในภายหลังสมาชิกได้รวมตัวกันก่อตั้งเป็นกองทุนข้าว

กิจกรรมมรดก ละ เลิกสุรา เป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนน่านลด ละ เลิกสุราในงานที่เป็นกิจกรรมของจังหวัดรวมทั้งในชีวิตประจำวัน โดยกลุ่มสาธารณสุขจังหวัด และคนในชุมชนได้ร่วมกันปลดปล่อยประชาสัมพันธ์จากร้านขายสุราในตัวเมือง และกดดันให้มีร้านจำหน่ายเหล้าน้อยลง นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมสื่อสารในหลายช่องทาง เช่น หนังสือ บทความ เว็บไซต์ การบรรยายและสัมมนา การประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์ ในปัจจุบันจะเน้นเป็นลักษณะการถอดบทเรียนเพื่อให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับการทำงานของเครือข่ายอัครเมืองน่านในวงกว้าง

ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และการต่อยอดการดำเนินงานในระยะต่อไป

1. การใช้ฐานวัฒนธรรมเดิมเป็นแกนหลัก เน้นความเป็นเครือญาติและการเคารพผู้อาวุโส สิ่งสำคัญคือ กลไกความสัมพันธ์แบบเดิมของสังคมท้องถิ่นที่ยังมีความเข้มแข็งและเป็นตัวของตัวเอง มีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและการดำเนินงาน มีผู้อาวุโสที่ได้รับการยอมรับนับถือในสังคมเป็นที่ปรึกษา ใช้ความสัมพันธ์แบบพี่น้อง เพื่อน และเครือญาติในการดูแลซึ่งกันและกัน ทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายอัครเมืองน่านเป็นไปโดยความร่วมมืออย่างธรรมชาติ
2. ความอบอุ่นและการยอมรับซึ่งกันและกันประหนึ่งสมาชิกในครอบครัว สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน มีการดูแลช่วยเหลือกันและกันในระหว่างอาสาสมัครประจำอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดสวัสดิการที่จัดตั้งกันเอง สามารถแลกเปลี่ยนและพัฒนาศักยภาพร่วมกันระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ได้
3. การพึ่งเงินทุนจากองค์กรภายนอกน้อยที่สุด เครือข่ายอัครเมืองน่านจะเน้นการจัดการตนเองด้วยการอดออม มีการจัดตั้งสหกรณ์ัจจะออมทรัพย์ และสหกรณ์ออมทรัพย์ที่จดทะเบียน ปัจจุบันเครือข่ายออมทรัพย์ในจังหวัดน่านมีเงินกองทุนรวมกันไม่ต่ำกว่า 100 ล้านบาท

แนวทางการขยายผลการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิสังคม

ปัจจุบันกลุ่มฮักเมืองน่านกำลังเผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมที่รุนแรง ยุคสมัยเปลี่ยนแปลงสู่การรองรับโดยการทำโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการอุตสาหกรรมเกษตร เช่น การปลูกข้าวโพดโดยมีรัฐบาลได้ประกันราคาไว้ค่อนข้างแน่นอน ทำให้ชาวบ้านจำนวนมากหันกลับไปสู่วงจรการผลิตกระแสหลักอีกครั้ง นอกจากนั้น ตั้งแต่มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลทำให้โครงสร้างการปกครองแบบเดิมที่เชื่อฟังผู้อาวุโสและผู้ใหญ่ในชุมชนน้อยลง พลังท้องถิ่นที่เคยขับเคลื่อนตนเองได้จึงเริ่มลั่นคลอน ในขณะที่คนรุ่นใหม่แม้แต่อสาสมัครเยาวชนฮักเมืองน่านก็หันไปทำงานนอกท้องถิ่นหรือหากกล่าวโดยภาพรวมก็คือ อำนาจทุนและอำนาจรัฐซึ่งมีทั้งรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น เข้ามาแย่งชิงการจัดการจากท้องถิ่นมากขึ้น จนชาวบ้านจำนวนหนึ่งเกิดความถดถอยและสับสนในการจัดการตัวเอง คุณสำรวจ ผักผล ได้ยกตัวอย่างภาวะคุกคามในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา เช่น ไร่ข้าวโพดที่เริ่มจาก 3 แสนไร่ในต้นทศวรรษ 2530 เมื่อกลุ่มฮักเมืองน่านได้เคลื่อนไหวทางการเรียนรู้ ไร่ข้าวโพดจึงลดลงเหลือ 1 แสนไร่ ปัจจุบันเมื่อข้าวโพดราคาดีกลับ ยิ่งเพิ่มขึ้นเป็น 8 แสนไร่ ทำให้พื้นที่ป่าในปัจจุบันลดลงอย่างรวดเร็ว

นอกจากนั้น กระแสการท่องเที่ยวที่เริ่มเข้ามาเป็นจำนวนมาก โดยทางกลุ่มเห็นร่วมกันว่า กระแสที่เข้ามาจากภายนอกเป็นสิ่งที่ไม่อาจห้ามได้ ขึ้นอยู่กับคนในว่าจะแข็งแกร่งและมีการเรียนรู้เท่าทันตัวเองและภายนอกเพียงใด การท่องเที่ยวจึงไม่ใช่ความน่ากังวลดังเช่นที่คนจากภายนอกมันตั้งคำถามเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับอำเภอปาย ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน หรืออำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นต้น กลุ่มฮักเมืองน่านจึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินการในระยะต่อไป ดังนี้

1. การศึกษาในชุมชนด้วยวิธีการจัดการตนเอง
เครือข่ายฮักเมืองน่านมีแนวทางที่ขยายผลให้มีการจัดทำหลักสูตรเพื่อปลูกฝังคนน่านในรุ่นต่อไป ให้สามารถจัดการ

ตนเองอย่างมีทิศทาง สำนึกในถิ่นฐานบ้านเกิดที่หนักแน่น ยิ่งขึ้นอย่างเป็นองค์รวม และจะเป็นห้องเรียนให้กับชุมชนอื่นต่อไปได้ การศึกษานี้จะช่วยให้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการตนเองทั้งด้านความคิดและเทคนิควิธีในกลุ่มประชาชนเร็วกว่าการดำเนินเพียงกิจกรรมที่ผ่านมา เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์มีความรุนแรงมากขึ้น ท้องถิ่นจึงต้องมีความรู้ที่จะสร้างสมดุลกับอำนาจโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ การศึกษาอาจอยู่ในรูปของบ้านเรียน ศูนย์การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ หรือหากเป็นไปได้อาจยกระดับไปสู่วิทยาลัยชุมชนที่ต้องกำกับด้วยเงื่อนไขของท้องถิ่นในระบบของรัฐ

2. การสร้างชาวบ้านให้เป็นนักวิจัย เป็นการจัดการองค์ความรู้ภายในท้องถิ่น และให้ท้องถิ่นนั้นเป็นที่ยอมรับจากคนทั่วไป สามารถป้องกันการแทรกแซงจากภายนอกที่ไม่เข้าใจท้องถิ่นได้ แต่ปัจจุบันยังมีปัญหาสำคัญ ชาวบ้านจำนวนมากยังไม่ถนัดวิธีการเขียนมากนัก ทั้งนี้ ในการเรียนรู้จะเน้นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับทุนเดิมที่ท้องถิ่นมี ได้แก่ 1) คน (นักพัฒนาสังคม นักประชาสัมพันธ์) 2) นิเวศวิทยาสังคม (เมืองต้นน้ำ) 3) พื้นฐานระดับทรัพยากรพันธุกรรมจำพวกข้าวหลากสี ผักหลากสี 4) พื้นฐานครอบครัว 5) ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่บูรณาการตั้งแต่อดีต 6) สื่อสมัยใหม่เพื่อการสร้างสรรค์ และ 7) ต้นแบบของเครือข่ายฮักเมืองน่าน เช่น การบวชป่า โรงเรียนชานา ซึ่งทั้งหมดนี้คนน่านจะต้องเข้าใจถึงคุณค่าและสาระ จึงจะรักษาและใช้เป็นพื้นฐานการปรับสังคมให้อยู่รอดในโลกปัจจุบันได้

ระยะเวลาที่มากกว่า 20 ปีที่สามารถทำให้กลุ่มฮักเมืองน่านมีความเข้มแข็ง และประสบความสำเร็จอย่างเช่นทุกวันนี้ เป็นความน่าชื่นชมในความร่วมแรง ร่วมใจของคนท้องถิ่นที่ลุกขึ้นมาร่วมกันแก้ไขปัญหาในสังคม ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป คนเมืองน่านได้หาทางออกโดยเชื่อมประสานคนจากเมืองออกไปสู่ท้องถิ่นรอบนอก กลายเป็นการเชื่อมโยงที่ขับเคลื่อนความคิด และชีวิตวัฒนธรรมของผู้คนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ ต่างสภาพแวดล้อมให้รวมกันกลายเป็นหนึ่ง ซึ่งก็คือ ความเป็นคนเมืองน่าน โดยยึดกลไกจากระบบราชการที่แม้จะใช้ความผูกพันส่วนตัวมากกว่าระบบของรัฐเข้ามาช่วยเหลือ อีกทั้งพวกเขายังวางปณิธานที่จะพึ่งพาไกลจากระบบการเมืองให้น้อยที่สุด ☐

ตฤตถนัย นพคุณ*

ถอดรหัสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- ข้อมูลชวนรู้ฉบับนี้ ขอนำเสนอเนื้อหาของคำว่า “การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ว่าหมายถึงอย่างไร
- ประกอบด้วยเงื่อนไขและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง รวมถึงการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ
- ที่อยู่ในขอบเขตของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีสาระสำคัญดังนี้

นิยามและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่น้อยที่สุดอย่างยั่งยืนยาว

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการ ดังนี้ คือ (1) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทุกแห่ง (2) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว (3) เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม (4) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม (5) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยาว (6) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนผลประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

สำหรับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) ได้กำหนดหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 ว่า ลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น “ได้รับการคาดหวังให้นำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งหมด ด้วยวิถีทางที่ตอบสนองต่อ

ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียะ ในขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งบูรณาภาพทางวัฒนธรรม กระบวนการทางนิเวศวิทยาที่จำเป็น ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบต่างๆ ที่เอื้อต่อชีวิต” เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ทั้งนี้ เซอร์ลี อีเบอร์ (Shirley Eber) ได้กำหนดหลักการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ ดังนี้

1. อนุรักษ์โดยใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using resource sustainable) หมายถึง ต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิม ทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างเพียงพอหรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างประหยัด ต้องคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่า คุณภาพของธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย

- การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การสงวนรักษาคุณภาพของทรัพยากรให้มีคุณค่าต่อชีวิตที่ดี วิถีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปรับปรุง บำรุงให้เกิดประโยชน์ได้นาน เพิ่มพูน และเสริมสร้างไว้ให้มีมากเพียงพอต่อการใช้เพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม
- การปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรนั้น ต้องคงความเป็นเอกลักษณ์อย่างดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เกิดผลกระทบอันเป็นผลเสียน้อยที่สุด โดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีแบบใหม่ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดอย่างเหมาะสมจะสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยาวนาน

2. ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดของเสีย (Reducing overconsumption and waste) ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันวางแผนการจัดการ

* นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างมีประสิทธิภาพหรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติและมีคุณภาพเหมือนกัน ใช้ทดแทนกันได้ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก ส่วนการลดของเสีย เช่น ขยะปฏิภูลต้องหาวิธีการจัดการโดยการแยกประเภทขยะ ขยะแห้งอาจนำระบบการหมุนเวียนการใช้ การใช้ซ้ำ และการแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Reuse Renew Recycle) ขยะเปียกอาจนำไปทำปุ๋ยอินทรีย์และนำหมักปุ๋ยจุลินทรีย์ได้

3. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintain diversity) ต้องวางแผนขยายรากฐานการท่องเที่ยว โดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดยการเพิ่มคุณค่าและมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้นนานขึ้นหรือกลับไปเที่ยวซ้ำอีก

4. ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating tourism into planning) ต้องมีการประสานแผนการพัฒนาในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล, อบต.) แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนาการทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกันมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

5. นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting local economy) ต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวให้มากขึ้นเป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชากรที่ประกอบการในท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วมโดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving local communities) ต้องร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบเป็นองค์กรรวม (Participation Approach) โดยเข้าร่วมในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด เช่น เป็นหน่วยงานร่วมทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เป็นหน่วยงานร่วมวิเคราะห์ หรือร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน เป็นหน่วยงานร่วมส่ง

เสริมการขายการท่องเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่นเพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

7. มีการประชุมกับผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting stakeholders and the public) ต้องมีการประสานกับประชาคมในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ ร่วมประชุมหรือทั้งการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการตลาด โดยจัดการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อร่วมปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เป็นการลดข้อขัดแย้งในด้านผลประโยชน์ที่ต่างกัน

8. การพัฒนาบุคลากร (Training staff) ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ความรู้ การฝึกอบรม การส่งเจ้าหน้าที่ดูงาน อย่างสม่ำเสมอให้มีความรู้ มีแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นับเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร และเป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว

9. การจัดเตรียมข้อมูล คู่มือในการบริการข่าวสารการท่องเที่ยว (Marketing tourism responsibly) ต้องร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ข่าวสารการบริการการขายให้พร้อมและเพียงพอต่อการเผยแพร่ อาจจัดทำในรูปแบบสื่อทัศนูปกรณ์รูปแบบต่างๆ เช่น คู่มือการท่องเที่ยว คู่มือการตลาดการท่องเที่ยวในรูปแบบเอกสาร แผ่นพับ หนังสือคู่มือ วีดีโอ แผ่นซีดีรอม เป็นต้น

10. ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (Undertaking research) จำเป็นต่อการแก้ปัญหาและเพิ่มคุณค่าคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวโดยจะต้องมีการประเมินผลการตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอโดยการสอบถามผู้ใช้บริการโดยตรง การสอบถามเห็นจากใบประเมินผลหรือการวิจัยตลาดการท่องเที่ยว เพื่อทราบผลของการบริการนำมาปรับปรุงและแก้ไขการจัดการการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในรูปแบบต่างๆ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco Tourism)

สมาคมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (The International Ecotourism Society) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า Eco Tourism : Responsible Travel to natural areas that conserves the environment and improves the well-being of local people ขณะที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้คำนิยามว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(Eco Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วม

กันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
2. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ
3. มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างมีระบบ
4. มีการจัดการด้านการให้ความรู้
5. มีความรับผิดชอบโดยผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินและประทับใจ

ประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะมีทั้งที่เป็นกิจกรรมหลัก อาทิ การเดินป่า (Hiking/ Trekking) ศึกษาธรรมชาติ (Nature Education) ถ่ายรูปธรรมชาติ บันทึกเทปวิดีโอ เทปเสียงธรรมชาติ (Nature Photography, Video Tapping And Sound of Nature Audio Taping) พายเรือแคนู/ เรือคายัค/ เรือใบ/ เรือใบ (Canoeing/ Kayak/ Browbeating)/ Sailing) ดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น (Snorkel

Skin Diving) ดำน้ำลึก (Scuba Diving)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism)

เป็นการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการเกษตรเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวหลัก สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว มีการจัดระบบการให้บริการไว้รองรับนักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน และเป็นการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร รวมทั้งมีการวางแผนป้องกัน และวางแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบมีลักษณะสำคัญ ได้แก่

- เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งความสนใจไปยังกิจกรรมการเกษตรหรือสภาพแวดล้อมทางการเกษตรเป็นหลัก
- เป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ทางการเกษตรเป็นหลัก
- เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดระบบการให้บริการไว้รองรับนักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน
- เป็นการท่องเที่ยวที่มีกลไกกระจายรายได้ไปยังเกษตรกร
- เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเกษตรกรในด้านของกระบวนการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน เกิดการพักผ่อนหย่อนใจ การสร้างเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติของท้องถิ่น

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถแบ่งตามลักษณะของการทำการเกษตรได้ ไม่ว่าจะเป็นการกสิกรรม ซึ่งหมายถึงการประกอบพืชไร่พืชสวน การประมง ได้แก่ กิจกรรมการเพาะเลี้ยงและการจับสัตว์น้ำ รวมถึงการปศุสัตว์

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism)

หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อบำบัดโรคหรือบำรุงสุขภาพกายหรือสุขภาพจิตของนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นการรักษาโรค การฟื้นฟูสุขภาพและการรักษาสุขภาพให้ดีขึ้น ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเพื่อรักษาโรคของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูสุขภาพของนักท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพของนักท่องเที่ยวให้ดีขึ้น ☐

การเตรียมการจัดทำ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ความเคลื่อนไหว
ของ สศช.

สศช.เดินทางเริ่มต้นจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

สืบเนื่องจากการที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 จะสิ้นสุดลงในเดือนกันยายน 2559 สศช. จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ขึ้นเพื่อเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาฉบับดังกล่าว โดยการจัดทำแผนฯ จะคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ยุทธศาสตร์การพัฒนามีความชัดเจน สามารถนำไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้จัดให้มีการประชุม ครั้งที่ 1/2558 วันพฤหัสบดีที่ 22 มกราคม 2558 โดยมีนายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมและเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นประธาน โดยที่ประชุมได้พิจารณาข้อเสนอร่างกรอบทิศทางและรูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 กลไกการจัดทำแผนฯ การจัดเวทีระดมความเห็นทั้งในส่วนกลาง ภูมิภาค และเฉพาะกลุ่ม รวมถึงแผนปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ระหว่างปีงบประมาณ 2558-2559 สรุปผลการประชุมได้ ดังนี้

1. กรอบทิศทางและรูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่ประชุมเห็นด้วยกับกรอบทิศทางและรูปแบบที่ฝ่ายเลขานุการเสนอ กล่าวคือกรอบทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จะประมวลและสังเคราะห์ขึ้นจากผลการขับเคลื่อนและผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะ 2 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ประเด็นการปฏิรูปของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผลสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้บริหารระดับสูงของ สศช. ณ ลำพวา อัมพวา ราชบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการประชุมประจำปีของ สศช. ปี 2555 - 2557 และงานศึกษาวิจัยสำคัญที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการจัดทำกรอบทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยยังยึดหลักความสมดุล ความยั่งยืน การมีส่วนร่วม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ทั้งนี้ในเบื้องต้น เห็นว่ามีประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ประกอบด้วย (1) การเตรียมพร้อมเข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์ในระดับภูมิภาค (2) การยกระดับประเทศให้ก้าวพ้นกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (3) การปรับตัวต่อการพัฒนาเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด (4) การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (5) การพัฒนาคนตามช่วงวัย (6) การเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (7) การพัฒนาเพื่อเข้าสู่สังคมสีเขียว (8) การเตรียมความพร้อมสู่ความเป็นเมือง และ (9) การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี/ธรรมาภิบาล/การปรับปรุงการบริหารงานภาครัฐ

ขณะที่ รูปแบบของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เบื้องต้น เห็นควรให้เป็นแผนฯ ที่มีการเสนอหลักการ (Concept) และแนวทางการพัฒนาที่ครบถ้วน (Comprehensive) เช่นเดียวกับแผนพัฒนาฉบับที่ผ่านมา แต่มีการเพิ่มบทเฉพาะสำหรับจัดอันดับความสำคัญ (Priority) และจุดเน้นการพัฒนา (Focus) ที่มีความสำคัญสูงในเชิงยุทธศาสตร์และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปเป็นกรอบในการจัดทำแผนงาน/โครงการลงทุน (Planned Size) ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้

ที่ประชุมยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ควรวางแผนให้ครอบคลุมถึงวิสัยทัศน์ประเทศไทยในอีก 20 ปีข้างหน้าหรือปรับปรุงการวิเคราะห์บริบทการเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์ของวิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ปี 2570 ที่ สคช. ได้จัดทำขึ้นในปี 2551 และภารกิจสำคัญในปี 2558 ของ สคช. คือ การทบทวนว่าในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีประเด็นอะไรบ้าง ที่ต้องให้ความสำคัญและการกำหนดวัตถุประสงค์ของการระดมความเห็นให้ชัดเจน เพื่อจัดทำข้อมูลและกำหนดระยะเวลาทำงานให้สอดคล้องกัน

2. กลไกและการจัดเวทีระดมความเห็นร่วมกับภาคีการพัฒนา ที่ประชุมเห็นชอบให้มีกลไกการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยแบ่งเป็น

2.1 คณะทำงานจัดทำเอกสารประกอบการยกร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ดำเนินการต่อเนื่องระหว่างปี 2558 - 2559 มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำเอกสารระดมความคิดเห็นทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศให้แล้วเสร็จตามที่กำหนด รวมทั้งประสานการยกร่างเอกสารระดมความคิดเห็นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ในเวทีต่างๆ

2.2 คณะอนุกรรมการระดมความคิดเห็นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ระดับภาค ดำเนินการต่อเนื่องระหว่างปี 2558 - 2559 มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ดูแล รับผิดชอบกระบวนการจัดประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ใน 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยมอบหมายให้แต่ละสายงานรับผิดชอบการจัดเวทีในแต่ละภาค

นอกจากนี้ยังจะได้จัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการระดมความเห็นร่วมกับผู้แทนจากภาคีการพัฒนาในลักษณะเฉพาะกลุ่ม อาทิ กลุ่มภาคเอกชน สื่อมวลชน ผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้รับทราบความคิดเห็นที่รอบด้าน ทั้งนี้ผลการระดมความคิดเห็นทั้งหมดจะถูกนำมาประมวลและจัดทำเป็นร่างกรอบทิศทางพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เพื่อเสนอในการประชุมประจำปี 2558 ของ สคช. และเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบกรอบทิศทางดังกล่าว เพื่อ สคช. นำมาจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ในรายละเอียดต่อไป ☐

เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 ด้าน 28 เป้าประสงค์ (ต่อ)

ด้าน4 : ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	
เป้าประสงค์ที่17	ประสิทธิภาพในการจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว
เป้าประสงค์ที่18	คุณภาพฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เป้าประสงค์ที่19	ประสิทธิภาพในการเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
เป้าประสงค์ที่20	ประสิทธิภาพในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
เป้าประสงค์ที่21	ประสิทธิภาพในการสร้างความรู้ถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยว
ด้าน5: ด้านบริการและความปลอดภัย	
เป้าประสงค์ที่22	ระดับความพึงพอใจในการให้บริการและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว
เป้าประสงค์ที่23	ประสิทธิภาพของนักสื่อความหมาย
เป้าประสงค์ที่24	คุณภาพของเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยว
เป้าประสงค์ที่25	คุณภาพของจุดบริการท่องเที่ยว
เป้าประสงค์ที่26	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิธีการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชน
เป้าประสงค์ที่27	ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกรณีฉุกเฉิน
เป้าประสงค์ที่28	ประสิทธิภาพในการติดต่อประสานงานด้านบริการ

ที่มา : คู่มือเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.

หมายเหตุ

๓) แต่ละเป้าประสงค์จะประกอบด้วย “เกณฑ์ย่อย” ที่ใช้วัดระดับประสิทธิภาพ และคุณภาพของแต่ละเป้าประสงค์ โดยในแต่ละ เกณฑ์ย่อย” จะประกอบด้วย “ดัชนี” ซึ่งวัดความสมบูรณ์ของเกณฑ์ย่อยแต่ละข้อ

๓)

๓) ดังนั้น การประเมินจึงประเมินที่ “ดัชนี” เป็นหลัก โดยเมื่อประเมินดัชนีครบถ้วนแล้ว จะสามารถตอบเกณฑ์ และเป้าประสงค์ได้ว่าครบถ้วน สมบูรณ์ และ มีประสิทธิภาพและคุณภาพอย่างไรบ้าง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Office of the National Economic and Social Development Board

962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบ กรุงเทพฯ 10100

โทร. 0 2282 4841-2 โทรสาร 0 2281 9705